

Voorstel van wet tot wijziging van onder meer de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met onder meer het stellen van voorschriften met betrekking tot de inrichting van een doctoraatstraject in het hbo en een engineering doctoraatstraject in het wo en de mogelijkheid graden te verlenen (Wet invoering professioneel en engineering doctoraat)

(KetenID WGKxxxxxx)

Voorstel van wet

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het, gelet op de versterking van praktijkgericht onderzoek en de derde cyclus in het hoger onderwijs en gelet op de afspraken uit het Bolognaproces, wenselijk is om het voor hogescholen mogelijk te maken om een doctoraatstraject op niveau 8 van het Europees kwalificatieraamwerk aan te bieden en een bijbehorende graad te verlenen en de mogelijkheid te bieden deze te voeren en dat het voorts wenselijk is om het voor universiteiten mogelijk te maken een graad te verlenen voor de opleiding tot technologisch ontwerper en de mogelijkheid te bieden deze te voeren;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I. Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1.1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel z komt te luiden:

graad: de graad Bachelor of Master met of zonder toevoeging, de graad Associate degree, de graad Doctor met of zonder toevoeging of de graad Doctor honoris causa;

2. In onderdeel cc wordt "de titel als bedoeld in artikel 7.22, tweede en derde lid" vervangen door "een titel als bedoeld in artikel 7.22, derde en vierde lid".

B

Artikel 1.3 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "de opleiding" vervangen door "het doctoraatstraject".
2. In het tweede lid wordt "de opleiding" vervangen door "het doctoraatstraject".
3. In het derde lid wordt "en masteropleidingen" vervangen door ", masteropleidingen en professioneel doctoraatstrajecten".

C

Artikel 1.9 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid, wordt "artikel 7.18," vervangen door "artikel 7.18, artikel 7.18a of artikel 7.18c," en wordt "genoemd in de artikelen 7.10a en 7.18" vervangen door "genoemd in de artikelen 7.10a, 7.18, 7.18a of 7.18c".
2. In het derde lid, onderdeel d, wordt "en de promoties" vervangen door ", de promoties en de doctoraatstrajecten".

D

Artikel 1.22, tweede lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. in het land van hoofdvestiging als universiteit is gevestigd conform de daar geldende onderwijs- en vestigingsregels, daar het recht heeft graden te verlenen, waaronder de graad Doctor of Doctor met de toevoeging "of Philosophy" dan wel "of Engineering" en ook in Nederland toegang tot promotie dan wel een engineering doctoraatstraject biedt;

E

In artikel 6.5, eerste lid, onderdeel b, wordt na "de promoties" ingevoegd ", de doctoraatstrajecten".

F

In artikel 7.1, tweede lid, wordt na "7.18," ingevoegd "7.18a, 7.18b, 7.18c, 7.18d".

G

Het opschrift van hoofdstuk 7, titel 1, komt te luiden:

Titel 1. Het onderwijs, de examens, de promoties en de doctoraatstrajecten

H

Aan het opschrift van hoofdstuk 7, titel 1, paragraaf 3, wordt toegevoegd: "en de doctoraatstrajecten".

I

Artikel 7.18 komt te luiden:

7.18 Verlening van de graden Doctor of Doctor met toevoeging "of Philosophy"; toegang en inrichting promotie.

1. Het college voor promoties van een universiteit, de Open Universiteit of een levensbeschouwelijke universiteit is bevoegd de graad Doctor te verlenen op grond van promotie. Aan de verleende graad kan worden toegevoegd "of Philosophy".
2. Het college voor promoties kan de graad aanvullen met de vermelding van het vakgebied of het beroepenveld waarop de graad betrekking heeft.
3. Tot de promotie heeft toegang ieder:
 - a. aan wie op grond van artikel 7.10a, eerste of tweede lid, de graad Master is verleend;
 - b. die als proeve van bekwaamheid tot het zelfstandig beoefenen van de wetenschap een proefschrift heeft geschreven dan wel een proefontwerp heeft vervaardigd; en

- c. die heeft voldaan aan de eisen, gesteld in het in artikel 7.19 bedoelde promotiereglement.
- 4. In bijzondere gevallen kan het college voor promoties personen die voldoen aan het tweede lid onder b en c maar niet voldoen aan dat lid onder a, tot de promotie toegang verlenen.
- 5. Voor elke promotie wijst het college voor promoties een promotor aan.
- 6. Als promotor kan worden aangewezen:
 - a. een hoogleraar of;
 - b. een ander personeelslid van een universiteit, een levensbeschouwelijke universiteit of de Open Universiteit aan wie de graad Doctor is verleend en die naar het oordeel van het college voor promoties over voldoende bekwaamheid beschikt om als promotor op te treden.
- 7. De promotie vindt plaats ten overstaan van dit college of van een commissie, door het college samen te stellen uit hoogleraren en andere personen ten aanzien van wie het heeft geoordeeld dat zij over voldoende bekwaamheid beschikken om in de commissie zitting te hebben, met inachtneming van het in artikel 7.19 bedoelde promotiereglement.
- 8. Voor de toepassing van het zesde en zevende lid worden de bijzondere hoogleraren bij een openbare universiteit gerekend tot de hoogleraren van die universiteit.
- 9. Een instelling kan gezamenlijk met een of meer Nederlandse of buitenlandse instellingen de graden Doctor, eventueel met de toevoeging "of Philosophy", verlenen op grond van een promotie. Het eerste tot en met achtste lid zijn van overeenkomstige toepassing. De instellingen kunnen nadere afspraken maken omtrent de uitvoering binnen het bepaalde in het promotiereglement.

J

Na artikel 7.18 worden vier artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 7.18a. Toegang en inrichting engineering doctoraatstraject

- 1. Tot het engineering doctoraatstraject heeft toegang ieder:
 - a. aan wie op grond van artikel 7.10a, eerste of tweede lid, de graad Master is verleend; en
 - b. die heeft voldaan aan de overige toelatingseisen, gesteld in het doctoraatsreglement, bedoeld in artikel 7.19a.
- 2. In bijzondere gevallen kan het doctoraatscollege aan personen die voldoen aan het eerste lid onder b, maar niet voldoen aan dat lid onder a, toegang tot het doctoraatstraject verlenen.
- 3. Voor elk doctoraatstraject wijst het doctoraatscollege een persoon aan die gerechtigd is als begeleider op te treden.
- 4. Als persoon die gerechtigd is als begeleider op te treden kan worden aangewezen:
 - a. een hoogleraar of;
 - b. een ander personeelslid van een universiteit aan wie de graad Doctor is verleend en dat naar het oordeel van het doctoraatscollege over voldoende bekwaamheid beschikt om als begeleider op te treden.

Artikel 7.18b. Verlening van de graad Doctor met de toevoeging "of Engineering"

- 1. Het doctoraatscollege van een universiteit is bevoegd de graad Doctor te verlenen. Aan de verleende graad wordt toegevoegd "of Engineering".
- 2. De graad wordt verleend aan degene:
 - a. die met goed gevolg een proeve van bekwaamheid tot het zelfstandig beoefenen van de wetenschap heeft afgelegd, gelet op de eindtermen, bedoeld in artikel 7.19a, onderdeel b; en
 - b. die heeft voldaan aan de eisen in het doctoraatsreglement.
- 3. Het doctoraatscollege van een universiteit kan de graad aanvullen met de vermelding van het vakgebied of het beroepenveld waarop de graad betrekking heeft.

4. De verlening van de graad vindt plaats ten overstaan van het doctoraatscollege of van een commissie, door het college samen te stellen uit hoogleraren en andere personen ten aanzien van wie het heeft geoordeeld dat zij over voldoende bekwaamheid beschikken om in de commissie zitting te hebben, met inachtneming van het in artikel 7.19a bedoelde doctoraatsreglement.
5. Voor de toepassing van het vierde lid worden de bijzondere hoogleraren bij een openbare universiteit gerekend tot de hoogleraren van die universiteit.
6. Een instelling kan gezamenlijk met een of meer Nederlandse of buitenlandse instellingen de graad Doctor met de toevoeging "of Engineering" verlenen. Het eerste tot en met vierde lid en artikel 7.18a zijn van overeenkomstige toepassing. De instellingen kunnen nadere afspraken maken omtrent de uitvoering binnen het bepaalde in het in artikel 7.19a bedoelde doctoraatsreglement.

Artikel 7.18c Toegang en inrichting professioneel doctoraatstraject

1. Tot het professioneel doctoraatstraject heeft toegang ieder:
 - a. aan wie op grond van artikel 7.10a, eerste of tweede lid, de graad Master is verleend; en
 - b. die heeft voldaan aan de overige toelatingseisen, gesteld in het doctoraatsreglement, bedoeld in artikel 7.19b.
2. In bijzondere gevallen kan het doctoraatscollege aan personen die voldoen aan het eerste lid onder b, maar niet voldoen aan dat lid onder a, toegang tot het doctoraatstraject verlenen.
3. Voor elk doctoraatstraject wijst het doctoraatscollege ten minste twee personen aan die gerechtigd zijn als begeleider op te treden.
4. Als personen die gerechtigd zijn als begeleider op te treden kunnen worden aangewezen:
 - a. lectoren of;
 - b. andere personeelsleden van een hogeschool aan wie de graad Doctor is verleend en die naar het oordeel van het doctoraatscollege over voldoende bekwaamheid beschikken om het doctoraatstraject te begeleiden.

Artikel 7.18d Verlening van de graad Doctor met toevoeging "Professional"

1. Het doctoraatscollege van een hogeschool is bevoegd de graad Doctor te verlenen. Voor de verleende graad wordt de toevoeging 'Professional' geplaatst.
2. De graad wordt verleend aan degene:
 - a. die met goed gevolg een proeve van bekwaamheid tot het zelfstandig verrichten van praktijkgericht onderzoek heeft afgelegd, gelet op de eindtermen, bedoeld in artikel 7.19a, onderdeel b; en
 - b. die heeft voldaan aan de eisen in het doctoraatsreglement.
3. Het doctoraatscollege van een hogeschool kan de graad aanvullen met de vermelding van het vakgebied of het beroepenveld waarop de graad betrekking heeft.
4. De verlening van de graad vindt plaats ten overstaan van het doctoraatscollege of van een commissie, door het college samen te stellen uit lectoren en andere personen ten aanzien van wie het heeft geoordeeld dat zij over voldoende bekwaamheid beschikken om in de commissie zitting te hebben, met inachtneming van het in artikel 7.19b bedoelde doctoraatsreglement.
5. Een instelling kan gezamenlijk met een of meer Nederlandse of buitenlandse instellingen de graad Doctor met de toevoeging "Professional" verlenen. Het eerste tot en met derde lid en artikel 7.18c zijn van overeenkomstige toepassing. De instellingen kunnen nadere afspraken maken omtrent de uitvoering binnen het bepaalde in het doctoraatsreglement.

K

In artikel 7.19, eerste lid, onderdeel c, wordt "artikel 7.18, zesde lid" vervangen door "artikel 7.18, negende lid".

L

Onder vernummering van de artikelen 7.19a tot 7.20 en 7.20 tot 7.21 worden in paragraaf 3 na artikel 7.19 twee artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 7.19a. Engineering doctoraatsreglement

Met inachtneming van het daaromtrent bij deze wet bepaalde stelt het doctoraatscollege van een universiteit het doctoraatsreglement vast. In dat reglement worden geregeld:

- a. de gang van zaken met betrekking tot het doctoraatstraject, daaronder begrepen de taak en bevoegdheden van ieder die bij het doctoraatstraject is of kan worden betrokken;
- b. de eindtermen waaraan de in artikel 7.18b, tweede lid, onder a, bedoelde proeve van bekwaamheid dient te voldoen;
- c. de voorzieningen betreffende de beslechting van geschillen die zich met betrekking tot het doctoraatstraject kunnen voordoen; en
- d. indien van toepassing, de gang van zaken met betrekking tot artikel 7.18b, zesde lid.

Artikel 7.19b. Professioneel doctoraatsreglement

Met inachtneming van het daaromtrent bij deze wet bepaalde stelt het doctoraatscollege van een hogeschool het doctoraatsreglement vast. In dat reglement worden geregeld:

- a. de gang van zaken met betrekking tot het doctoraatstraject, daaronder begrepen de taak en bevoegdheden van ieder die bij het doctoraatstraject is of kan worden betrokken;
- b. de eindtermen waaraan de in artikel 7.18d, tweede lid, onder a, bedoelde proeve van bekwaamheid dient te voldoen;
- c. de voorzieningen betreffende de beslechting van geschillen die zich met betrekking tot het doctoraatstraject kunnen voordoen; en
- d. indien van toepassing, de gang van zaken met betrekking tot artikel 7.18d, vijfde lid.

M

In artikel 7.21 (nieuw) wordt "artikel 7.19a" steeds vervangen door "artikel 7.20".

N

Artikel 7.22 komt als volgt te luiden:

Art. 7.22 Aanduiding graden Doctor of Doctor honoris causa in de naamsvermelding

1. Degene aan wie op grond van artikel 7.18, 7.18b, 7.18d of 7.19, tweede lid, een graad is verleend, is gerechtigd die graad met de toevoeging in zijn eigen naamsvermelding, achter de naam geplaatst, tot uitdrukking te brengen, desgewenst aangevuld met de vermelding, bedoeld in artikel 7.18, tweede lid, 7.18a, tweede lid of 7.18b, tweede lid.
2. De graden en de toevoegingen, bedoeld in artikel 7.18, 7.18b, 7.18d en 7.19, tweede lid, worden als volgt aangeduid:
 - a. Doctor: D;
 - b. Doctor honoris causa: D;
 - c. Doctor met de toevoeging "of Philosophy": PhD;
 - d. Doctor met de toevoeging "of Engineering": EngD;
 - e. Doctor met de toevoeging "Professional": PD.
3. Degene die op grond van het eerste lid gerechtigd is de graad Doctor, Doctor honoris causa of de graad Doctor met toevoeging "of Philosophy" in de eigen naamsvermelding tot uitdrukking te brengen, is tevens gerechtigd de titel doctor of Doctor of Philosophy te voeren.
4. De in het derde lid genoemde titels worden, afgekort tot dr., voor de naam of, afgekort tot PhD, achter de naam geplaatst.
5. De betrokkene maakt een keuze uit het tot uitdrukking brengen in de eigen naamsvermelding van de graad, bedoeld in het tweede lid, onderdeel a, b of c, en het voeren van de titels, bedoeld in het vierde lid.

O

In artikel 7.23a wordt "de graad Doctor of "Doctor of Philosophy"" steeds vervangen door "de graad Doctor of de graad Doctor met toevoeging "of Philosophy"".

P

Na artikel 9.10 wordt in paragraaf 1 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 9.10a. Doctoraatscollege

1. Aan een universiteit is een doctoraatscollege verbonden. Het doctoraatscollege bestaat uit hoogleraren.
2. In het bestuurs- en beheersreglement worden de taak, de samenstelling en de wijze van benoeming van het doctoraatscollege nader geregeld.

Q

Aan artikel 9.19, derde lid, wordt onder vervanging van de punt door een komma, toegevoegd: "dan wel als persoon die gerechtigd is een engineering doctoraatstraject te begeleiden."

R

In artikel 9.53 wordt na "het college voor promoties, bedoeld in artikel 9.10," ingevoegd "of het doctoraatscollege, bedoeld in artikel 9.10a".

S

In artikel 9.58 wordt na "het college voor promoties, bedoeld in artikel 9.10" ingevoegd "of het doctoraatscollege, bedoeld in artikel 9.10a".

T

Na artikel 10.3e1. wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 10.3e2. Doctoraatscollege

1. Aan een hogeschool is een doctoraatscollege verbonden. Het doctoraatscollege bestaat uit lectoren.
2. In het bestuurs- en beheersreglement worden de taak, de samenstelling en de wijze van benoeming van het doctoraatscollege nader geregeld.

U

Artikel 15.7 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel d, wordt "artikel 7.18, eerste of zesde lid" vervangen door "artikel 7.18, eerste of negende lid, artikel 7.18b, eerste of zesde lid, artikel 7.18d, eerste of vijfde lid".
2. In het tweede lid wordt "7.22, tweede lid" vervangen door "7.22, derde lid".

V

In artikel 16.14, tweede lid, wordt "7.18, tweede lid, aanhef en onder b en c, derde, vierde en vijfde lid" vervangen door "7.18, derde lid, aanhef en onder b en c, vierde, vijfde, zesde, zevende en achtste lid".

W

In artikel 18.37 wordt "wordt gelijkgesteld aan degene die voldoet aan de voorwaarde, bedoeld in artikel 7.18, tweede lid, onder a" vervangen door "wordt gelijkgesteld aan degene die voldoet aan de voorwaarde, bedoeld in artikel 7.18, derde lid, onder a".

X

In hoofdstuk 18 wordt een titel toegevoegd, luidende:

Titel XX. Wet invoering professioneel en engineering doctoraat

Artikel 18.10x. Overgangsbepaling professioneel doctoraat

1. Het doctoraatscollege van een hogeschool is gerechtigd de graad Doctor met toevoeging "Professional" te verlenen aan personen die reeds voor inwerkingtreding van de Wet invoering professioneel en engineering doctoraat een proeve van bekwaamheid hebben afgelegd, indien:

- a. het doctoraatscollege na inwerkingtreding van de Wet invoering professioneel en engineering doctoraat met inachtneming van artikel 7.18d, vaststelt dat deze proeve met goed gevolg is afgelegd; en
- b. de proeve heeft plaatsgevonden in het kader van een doctoraatstraject ten behoeve waarvan de desbetreffende hogeschool subsidie heeft ontvangen op grond van de NWO Subsidieregeling.

2. Personen aan wie op grond van het eerste lid de graad is verleend, zijn gerechtigd de graad met toevoeging in de naamsvermelding tot uitdrukking te brengen. Artikel 7.22 eerste lid en tweede lid, onderdeel e, zoals die bepaling luidt na inwerkingtreding van de Wet invoering professioneel doctoraat en engineering doctoraat, is van toepassing.

Artikel 18.10x. Overgangsbepaling engineering doctoraat

1. Het ontwerperscertificaat, verkregen aan een instelling voor hoger onderwijs als bedoeld in artikel 1.8, eerste lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek tussen 1 januari 2004 en de datum van inwerkingtreding van de Wet invoering professioneel doctoraat en engineering doctoraat, geeft het recht de graad Doctor met toevoeging "of Engineering" in de naamsvermelding tot uitdrukking te brengen.

2. Artikel 7.22, eerste lid en tweede lid, onderdeel d, is van toepassing.

3. Voor de toepassing van dit artikel wordt onder 'ontwerperscertificaat' verstaan: getuigschrift uitgereikt aan persoon na het met goed gevolg afronden van een opleiding tot technologisch ontwerper als bedoeld in artikel 1.3, eerste lid, zoals die bepaling luidde voor inwerkingtreding van de Wet invoering professioneel doctoraat en engineering doctoraat.

Artikel 18.10x. Overgangsbepaling toegang tot de engineering en professioneel doctoraten voor bezitters van een getuigschrift "oude stijl"

Met degene die voldoet aan de voorwaarde, bedoeld in artikel 7.18a, eerste lid, onder a, of in artikel 7.18c, eerste lid, onder a, wordt gelijkgesteld degene die op of voor 31 augustus 2002:

- a. met goed gevolg het afsluitend examen verbonden aan een opleiding met een studielast van ten minste 168 studiepunten, volgens de wet zoals die luidde op 31 augustus 2002, heeft afgelegd, of
- b. wat betreft de opleidingen, bedoeld in artikel 7.4, derde lid, zoals die bepaling luidde op 31 augustus 2002, met goed gevolg het examen heeft afgelegd waarmee een deel van de opleiding dat ten minste 168 studiepunten bedraagt wordt afgesloten.

Y

Na artikel 19.1x wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 19.1x. Evaluatie van de Wet invoering professioneel en engineering doctoraat

Onze Minister zendt binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van de Wet professioneel en engineering doctoraat aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk.

Artikel II. Wijziging van de Wet NLQF

In artikel 1.1 van de Wet NLQF wordt in de begripsbepaling van formele opleiding in het vierde streepje na "opleiding" ingevoegd ", doctoraatstraject".

Artikel III. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel IV. Citeertitel

Deze wet wordt aangehaald als: Wet invoering professioneel en engineering doctoraat.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Memorie van toelichting

I Algemeen.....	12
1. Inleiding.....	12
2. Aanleiding en achtergrond	13
2.1 Belang binair onderwijsstelsel.....	13
2.2 Europese context	13
2.2.1 <i>Bolognaproces</i>	13
2.2.2 <i>Nederlands kwalificatieraamwerk (NLQF)</i>	13
2.2.3 <i>Uitwerking in Nederland</i>	14
2.3 Professioneel doctoraat.....	14
2.3.1 <i>Versterking praktijkgericht onderzoek</i>	14
2.3.2 <i>Derde cyclus in het hbo als verdere versterking praktijkgericht onderzoek</i>	15
2.3.3 <i>Pilot professioneel doctoraat</i>	15
2.4 Engineering doctoraat (opleiding tot technologisch ontwerper).....	17
2.5 Onderscheid promotie, professioneel doctoraat en engineering doctoraat	17
3. Probleem- en doelstelling	18
3.1 Probleem- en doelstelling wettelijke verankering professioneel doctoraat in het hbo	18
3.1.1 <i>Probleemstelling</i>	19
3.1.2 <i>Voorkeursoptie: Wettelijk regelen van een eigen traject met een eigen graad</i>	19
3.1.3 <i>Doelstelling wettelijke verankering professioneel doctoraat</i>	20
3.1.4 <i>Andere overwogen opties</i>	21
3.2 Probleem- en doelstelling verdere wettelijke verankering engineering doctoraatstraject in het wo	21
3.3 Omvang wettelijke verankering en verhouding tot zelfregulering.....	21
3.3.1 <i>Wettelijk verankering noodzakelijk voor wettelijk beschermde graden</i>	21
3.3.2 <i>Noodzaak wettelijke regulering randvoorwaarden</i>	21
4. Inhoud wetsvoorstel	22
4.1 Verzorgen van een professioneel doctoraatstraject als wettelijk taak van bekostigde hogescholen.....	22
4.2 Bevoegdheid tot het verlenen en voeren van graden	23
4.2.1 <i>Bevoegdheid tot het verlenen van graden</i>	23
4.2.2 <i>De bevoegdheid tot het voeren van de graden</i>	23
4.2.3 <i>De keuze voor de naamgeving van de graden en toevoeging aan de graden</i>	23
4.2.4 <i>Mogelijkheid tot aanvulling aan de graad</i>	24
4.3 Doctoraatscollege.....	25
4.4 Eisen ten aanzien van de begeleider van de kandidaat.....	25
4.4.1 <i>Specifieke eisen voor de begeleider van de engineering doctoraatskandidaat</i>	25
4.4.2 <i>Specifieke eisen voor de begeleider van de professioneel doctoraatskandidaat</i>	26
4.5 Doctoraatsreglement	26
4.6 Eisen voor toelating tot het professioneel en engineering doctoraatstraject en het verkrijgen van de graad	26

4.6.1	<i>Gemeenschappelijke eisen</i>	26
4.6.2	<i>Proeve van bekwaamheid professioneel doctoraat</i>	27
4.6.3	<i>Proeve van bekwaamheid engineering doctoraat</i>	27
4.7	Geen mogelijkheid tot voeren Nederlandse titel	28
5.	Kwaliteitszorg instellingen	28
5.1	Kwaliteitszorg hogescholen	29
5.1.1	<i>Brancheprotocol Onderzoek 2023-2028 (hogescholen algemeen)</i>	29
5.1.2	<i>Kwaliteitszorgkader Professioneel Doctoraatstraject</i>	29
5.1.3	<i>De Validatie Commissie Professional Doctorate</i>	29
5.2	Kwaliteitszorg universiteiten	30
5.2.1	<i>SEP: Strategie Evaluatie Protocol 2021-2027 (universiteiten algemeen)</i>	30
5.2.2	<i>SEP voor de instellingen die engineering doctoraatstrajecten verzorgen</i>	30
6.	Verhouding hoger en nationaal recht	31
6.1	Verhouding tot hoger recht	31
6.2	Verhouding tot nationale regelgeving	31
7.	Gevolgen	32
7.1	Algemeen	32
7.2	Gevolgen voor instellingen	32
7.3	Gevolgen voor kandidaten	33
7.3.1	<i>Kandidaten die bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel reeds een doctoraatstraject zijn gestart</i>	33
7.3.2	<i>Kandidaten die voor inwerkingtreding de pilot of een opleiding tot technologisch ontwerper hebben afgerond</i>	33
7.4	Regeldruk	34
7.5	Effecten op gendergelijkheid	35
7.6	Gevolgen voor Caribisch Nederland	35
8.	Uitvoering	35
9.	Toezicht en handhaving	35
10.	Financiële gevolgen	35
11.	Evaluatie	36
12.	Advies en consultatie	36
13.	Overgangsrecht	36
13.1	Overgangsrecht voor kandidaten die de pilot hebben afgerond	36
13.2	Overgangsrecht voor kandidaten die een engineering doctoraatstraject hebben afgerond	37
II.	Artikelsgewijze toelichting	38
Artikel I	Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek	38
Artikel II	Wijziging van de wet NLQF	42

I Algemeen

1. Inleiding

Invoering professioneel doctoraatstraject

Op dit moment is de promotie het enige doctoraatstraject op niveau 8 van het Nederlands kwalificatieraamwerk (hierna: NLQF) dat leidt tot een wettelijk erkende en beschermde graad. Ook is dit het enige doctoraatstraject waarbij een aantal randvoorwaarden in de wet is verankerd. De promotie is in beginsel een vierjarig traject met een wetenschappelijke oriëntatie. Vanuit de maatschappij en met name het bedrijfsleven is er echter steeds meer behoefte aan professionals die na hun masteropleiding een doctoraatstraject op NLQF-niveau 8 met een beroepsgerichte oriëntatie afronden. Daarnaast is het al sinds begin van deze eeuw een speerpunt om het praktijkgericht onderzoek in het hoger beroepsonderwijs (hierna: hbo) te versterken. Inmiddels is een aantal hogescholen op eigen initiatief gestart met een pilot, waarin zij een zogenaamd professioneel doctoraatstraject, een doctoraatstraject op NLQF-niveau 8 met een beroepsgerichte oriëntatie, vormgeven. Deze pilot financieren de hogescholen met behulp van subsidie die zij ontvangen van het Regieorgaan SIA. Het succesvol afronden hiervan leidt echter niet tot een wettelijk erkende en beschermde graad. De verwachting is dat het animo om een dergelijk traject te volgen en aan te bieden daardoor relatief laag blijft. Ook voor de (inter)nationale herkenbaarheid is het van belang dat personen na succesvolle afronding van een professioneel doctoraatstraject een wettelijk beschermde graad mogen voeren. De toenmalig minister heeft daarom in zijn beleidsbrief van maart 2025 aangegeven dit professioneel doctoraatstraject wettelijk te willen verankeren, omdat alleen zo een dergelijk traject tot een wettelijk beschermde graad kan leiden.¹ Dit wetsvoorstel strekt er, in lijn met de beleidsbrief, toe het aanbieden van een professioneel doctoraatstraject tot wettelijke taak van hogescholen te maken. Ook wordt een aantal wettelijke randvoorwaarden geregeld. Meer specifiek regelt dit wetsvoorstel voor het professioneel doctoraatstraject gelijkwaardige voorschriften als die gelden voor de promotie. Deze voorschriften zijn randvoorwaarden om de kwaliteit van deze doctoraatstrajecten te borgen. Het gaat dan onder meer om voorschriften over toelatings- en kwaliteitseisen, een doctoraatscollege, een doctoraatsreglement en het begeleiden van doctoraatskandidaten. Ook wordt geregeld dat hogescholen een graad mogen verlenen na succesvolle afronding van een dergelijk doctoraatstraject.

Invoering engineering doctoraatstraject

De taak tot het verzorgen van de opleiding tot technologisch ontwerper door bekostigde universiteiten (hierna: universiteiten), staat al in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW). Deze opleiding wordt reeds beschouwd als NLQF-niveau 8 en daarmee als een doctoraatstraject. De insteek van dit doctoraatstraject is echter een andere dan de promotie. Dit doctoraatstraject is namelijk gericht op ontwerp en ontwikkelactiviteiten. De internationaal herkenbare term voor de opleiding tot technologisch ontwerper is het engineering doctoraatstraject. In deze toelichting en dit wetsvoorstel wordt daarom de term 'engineering doctoraatstraject' gebruikt om deze opleiding te duiden. Hoewel het gaat om een bestaande wettelijke taak, worden de inrichting en de randvoorwaarden van het engineering doctoraatstraject niet wettelijk geregeld. Ook levert het succesvol afronden van een engineering doctoraatstraject geen wettelijk beschermde graad op. Hierin verschilt het engineering doctoraatstraject met de promotie. Met dit wetsvoorstel wordt dit verschil opgeheven. Dit wetsvoorstel bevat namelijk een aantal nadere voorschriften voor het engineering doctoraatstraject. Het gaat hierbij om voorschriften over toelatings- en kwaliteitseisen, een doctoraatscollege, een doctoraatsreglement en over het begeleiden van doctoraatskandidaten. Ook krijgen universiteiten met dit wetsvoorstel de bevoegdheid een graad te verlenen bij een succesvolle afronding van een engineering doctoraatstraject.

¹ Kamerstukken II, 2025/26, 29338, nr. 293.

Om het verschil in oriëntatie en insteek tussen de promotie en bovengenoemde doctoraatstrajecten tot uitdrukking te brengen, zullen de graden die verleend mogen worden een eigen toevoeging hebben en zal niet worden aangesloten bij de terminologie die gangbaar is voor de promotie.

2. Aanleiding en achtergrond

Dit hoofdstuk beschrijft de achtergrond van dit wetsvoorstel en de context waarin het voorstel tot stand is gekomen. Hierbij wordt ook ingegaan op de relevante Europese context. Omdat de achtergrond en context van het professioneel doctoraat en het engineering doctoraat deels verschillend zijn, zullen beide in een aparte paragraaf behandeld worden.

2.1 Belang binair onderwijsstelsel

Het binaire stelsel is een sterkte van het Nederlands hoger onderwijs.² Een kenmerk van dit stelsel is dat in het hoger onderwijs onderscheid wordt gemaakt in de oriëntatie van het onderwijs en onderzoek. Uitgangspunt is dat universiteiten in de kern wetenschappelijk onderwijs verzorgen en wetenschappelijk onderzoek doen. Hogescholen verzorgen in de kern hoger beroepsonderwijs en doen praktijkgericht onderzoek.³ Dit verschil blijkt uit de wettelijke taken van de universiteiten en hogescholen.⁴ Het binaire stelsel komt goed tegemoet aan de behoefte aan variëteit en differentiatie van studenten en arbeidsmarkt. Het onderscheid in oriëntatie wordt door bedrijven en organisaties zinvol geacht en in het buitenland erkend als een onderscheid dat bijdraagt aan de kwaliteit van ons hoger onderwijs.⁵

2.2 Europese context

2.2.1 Bolognaproces

Het Bolognaproces is een samenwerkingsverband tussen 49 Europese landen dat erop gericht is meer samenhang te brengen in de stelsels voor hoger onderwijs (en onderzoek) in heel Europa. Daarvoor is de Europese ruimte voor hoger onderwijs (hierna: EHEA) opgezet met vergelijkbare graden, gericht op het bevorderen van mobiliteit onder studenten, docenten en onderzoekers, het waarborgen van onderwijskwaliteit en het geven van een Europese dimensie aan het hoger onderwijs. Het Bolognaproces ging in 1999 met de Verklaring van Bologna van start en om de twee of drie jaar worden er ministeriële conferenties georganiseerd om de vooruitgang binnen de EHEA te evalueren en te beslissen over de nieuwe stappen die moeten worden genomen. Met het oog op het belang van onderzoek als integraal onderdeel van het hoger onderwijs in heel Europa, werd het doctoraatsniveau als derde cyclus met het ministerieel communiqué van Berlijn (2003) in het Bolognaproces opgenomen. Het communiqué van Bergen (2005) stelde vervolgens het Europees kwalificatieraamwerk voor een leven lang leren (hierna: EQF) vast.⁶ Dit kader definieert expliciet de drie cycli (bachelor, master, doctoraat) aan de hand van generieke descriptoren op basis van de leerresultaten voor elk van deze cycli. Het EQF koppelt een niveau aan elke cyclus. Het doctoraat is EQF-niveau 8.

2.2.2 Nederlands kwalificatieraamwerk (NLQF)

Het NLQF vormt de Nederlandse vertaling van het EQF en is vastgelegd in de wet NLQF en het Besluit NLQF. Alle opleidingen en doctoraatstrajecten in Nederland die wettelijk geregeld zijn, hebben een bij de Regeling NLQF vastgesteld NLQF-niveau.

Degene die een doctoraatstraject op NLQF-niveau 8 met succes heeft afgerond, is in het bezit van de meest geavanceerde kennis van een beroep of kennisdomein. Daarnaast bezit die persoon de meest geavanceerde en gespecialiseerde vaardigheden en technieken, vereist om kritische

² Kamerstukken I, 2016/17, 34412, C.

³ Kamerstukken II, 2001/02, 28024, nr. 3, p. 7-8.

⁴ Artikel 1.3, WHW.

⁵ Zie o.m. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 'De waarde(n) van weten: Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek 2015-2025', 2015; Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 'De strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek: "Houdbaar voor de toekomst"', 2019; Kamerstukken II 2018/19, 31288, nr. 786; VH, 'Position paper VSNU-VH doorontwikkeling binair stelsel', september 2019; Kamerstukken I, 2016/17, 34412, C.

⁶ 'The European Higher Education Area – Achieving the Goals (Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education)', Bergen, mei 2005, p. 3-4.

problemen in onderzoek of innovatie op te lossen en bestaande kennis of professionele manieren van werken uit te breiden en opnieuw te definiëren leidend tot een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van een vakgebied. Tot slot is er sprake van kritisch inzicht in een vakgebied, en van een grote mate van autoriteit, innovatie, autonomie, wetenschappelijke en professionele integriteit en aanhoudende betrokkenheid bij de ontwikkeling van baanbrekende ideeën of processen voor werk- of studiecontexten, met inbegrip van onderzoek.⁷ Vanwege deze kenmerken, is niveau 8 voorbehouden aan onderwijs in de derde cyclus.

2.2.3 Uitwerking in Nederland

Het uitgangspunt is altijd geweest dat het binaire stelsel goed te combineren valt met de afspraken uit de Bologna-verklaring.⁸ Een binair onderwijsstelsel betekent een verschil in oriëntatie, maar niet een verschil in niveau tussen wo-opleidingen en hbo-opleidingen. Ongeacht de oriëntatie zal een bacheloropleiding, masteropleiding en doctoraatstraject moeten voldoen aan de vereisten uit het Nederlands kwalificatieraamwerk.⁹ Zo is de hbo-bacheloropleiding gelijkwaardig aan de wo-bacheloropleiding. Voor beide geldt dat zij een NLQF-niveau 6 hebben en leiden tot een bachelorgetuigschrift en -graad. Het wetenschappelijk onderwijs in Nederland is al wel conform de Bolognagedachte ingericht. In het hoger beroepsonderwijs is het nu alleen mogelijk een eerste en tweede cyclus te volgen en dus een bachelor- en mastergraad te behalen, maar geen derde cyclus en daarmee geen doctoraatsgraad.

2.3 Professioneel doctoraat

2.3.1 Versterking praktijkgericht onderzoek

Sinds het begin van deze eeuw versterkt de overheid het praktijkgericht onderzoek door hogescholen en heeft zij dat op verschillende manieren gestimuleerd. De meerwaarde van dit type onderzoek is de samenwerking met en voor de samenleving, vaak regionaal en met het midden- en kleinbedrijf. Dit is van belang voor de Nederlandse kenniseconomie. Praktijkgericht onderzoek draagt bij aan het initiëren van innovaties. Het verstevigt de concurrentiepositie van bedrijven, en versterkt kansen voor Europese onderzoekssamenwerking. Ook de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (hierna: OESO) wijst hierop en heeft Nederland in 2014 geadviseerd om de onderzoekstaak van hogescholen te versterken.¹⁰ Volgens dit OESO-rapport spelen hogescholen een belangrijke rol bij het aanleren van innovatievaardigheden en hebben zij sterke banden met het bedrijfsleven. Zij overbruggen de kloof tussen bedrijven met weinig of geen ervaring met innovatie enerzijds en universiteiten en onderzoeksinstituten anderzijds. Daarnaast draagt het praktijkgericht onderzoek bij aan de kwaliteit van het onderwijs, en een hooggekwalificeerde beroepsbevolking.

Voor de versterking van praktijkgericht onderzoek zijn in de afgelopen jaren verschillende maatregelen getroffen. Zo is met de inwerkingtreding van de Wet versterking besturing in 2010 wettelijk verankerd dat hogescholen ontwerp- en ontwikkelactiviteiten of onderzoek gericht op de beroepspraktijk verrichten.¹¹ Verder zijn met de Wet versterking besturing de verantwoordelijkheden en rechten van lectoren binnen hogescholen wettelijk verankerd.¹² Lectoren binnen een hogeschool hebben een vergelijkbare rol als die van een hoogleraar binnen een universiteit. Zij zijn bijvoorbeeld verantwoordelijk voor het praktijkgericht onderzoek en voor de bevordering van de verwevenheid daarvan met het onderwijs op het hun toegewezen vakgebied. Ook kunnen hogescholen in aanmerking komen voor onderzoeksmiddelen van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (hierna: NWO) via onder andere het Regieorgaan SIA dat deel uitmaakt van NWO.¹³ Verder is in het Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en

⁷ Artikel 2, Besluit NLQF.

⁸ Kamerstukken II, 2001/02, 28024, nr. 3.

⁹ Zie ook VH, 'Position paper VSNU-VH doorontwikkeling binair stelsel', september 2019.

¹⁰ OESO, 'OECD Reviews of Innovation Policy: Netherlands', september 2014.

¹¹ Stb. 2010, 119; Kamerstukken I, 2008/09, 31821, A; Kamerstukken II, 2008/09, 31821, nr. 3.

¹² Stb. 2010, 119; Kamerstukken I, 2016/17, 34412, A; Kamerstukken II, 2016/17, 34412, nr. 17.

¹³ In 2013 richtten de minister van OCW, de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en de partners in de Stichting Innovatie Alliantie, het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA als onderdeel van NWO op.

wetenschap (hierna: bestuursakkoord) afgesproken dat er extra bekostiging voor praktijkgericht onderzoek naar hogescholen gaat.¹⁴

2.3.2 Derde cyclus in het hbo als verdere versterking praktijkgericht onderzoek

Reeds in 2010 wees de Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel onder leiding van Prof. dr. C.P. Veerman, in haar advies 'Differentiëren in drievoud' op de tendensen van toenemende kennisintensiteit, meer complexe beroepsuitoefening, steeds verdergaande internationalisering en de urgentie om te blijven innoveren. Volgens deze commissie stellen deze ontwikkelingen nieuwe eisen aan professionals en hun opleidingen. In het verlengde daarvan gaf deze commissie aan dat bij een voldoende ontwikkeling van de onderzoeksfunctie binnen hogescholen het op termijn denkbaar is dat zij professioneel doctoraten kunnen aanbieden, vooral als er geen evenknie in het wetenschappelijk onderwijs aanwezig is.¹⁵

In de Strategische agenda Hoger onderwijs en onderzoek van 2019 gaf de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: minister) aan dat een eigenstandige derde cyclus binnen het hbo een impuls zou kunnen geven aan de verdere ontwikkeling van het praktijkgericht onderzoek en zo de meerwaarde van dit type onderzoek voor de maatschappij zou kunnen vergroten.¹⁶ Een derde cyclus in het hbo moet een aanvulling zijn op het bestaande assortiment in het hoger onderwijs en zo meer perspectief bieden aan studenten met interesse in praktijkgericht onderzoek. Met een derde cyclus kunnen hogescholen hun eigen praktijkgerichte onderzoekstraditie verder uitbouwen. De mogelijkheid van het volgen van een derde cyclus geeft docenten een aantrekkelijk loopbaanperspectief. Een derde cyclus versterkt bovendien de positionering van praktijkgericht onderzoek in het kennisecosysteem en hooggekwalificeerde beroepsgerichte professionals voorzien in een maatschappelijke behoefte.¹⁷

2.3.3 Pilot professioneel doctoraat

De koepelorganisaties Vereniging Hogescholen (hierna: VH) en Universiteiten van Nederland (hierna: UNL), waren eveneens van mening dat een derde cyclus in het hbo een waardevolle toevoeging aan het huidige stelsel van hoger onderwijs is.¹⁸ Als randvoorwaarde hierbij noemden de partijen dat de invulling van de derde cyclus in het hbo anders moet zijn dan de promotie in het wo. Ook moeten deze trajecten een duidelijk antwoord geven op een (toegepaste) vraag vanuit de maatschappij en met name het bedrijfsleven. De toenmalige minister heeft de hbo-sector gevraagd om een voorstel te doen voor een vormgeving van de derde cyclus in het hbo.

Om hier invulling aan te geven en de meerwaarde van een derde cyclus in het hbo aan te tonen, is de VH gestart met de pilot professioneel doctoraat (hierna: pilot),¹⁹ waarover de VH de regie heeft. De VH en hogescholen hebben afgesproken dat alle afspraken over het professioneel doctoraat voor alle hogescholen gelden. De pilot heeft tot doel dat de professioneel doctoraatskandidaten leren handelingskennis, processen en producten te ontwikkelen voor het tot stand brengen en valideren van interventies bij complexe vraagstukken. Dit traject leidt op tot hooggekwalificeerde onderzoekende professionals die 'leren interveniëren in complexe praktijken' en is gebaseerd op de generieke descriptoren op basis van de leerresultaten van NLQF-niveau 8.

De pilot is beperkt qua omvang in die zin dat het aantal deelnemende hogescholen en doctoraatskandidaten beperkt is. Met deze pilot wordt getoetst of het aanbieden van een professioneel doctoraat voldoet aan de behoefte aan meer hooggekwalificeerde professionals. Ook toetst de pilot of de kwaliteit van een dergelijk doctoraatstraject gegarandeerd kan worden en of de hogescholen in staat zijn om de organisatie ervan op zich te nemen. In de nu lopende pilot participeren in totaal 164 professioneel doctoraatskandidaten, die starten over een periode van vijf jaar. Het eerste

¹⁴ Bijlage bij Kamerstukken II, 2021/22, 31288, nr. 969.

¹⁵ Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel, 'Differentiëren in drievoud', april 2010, p. 32.

¹⁶ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 'Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek "Houdbaar voor de toekomst"', 2 december 2019, p. 88-89.

¹⁷ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 'Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek "Houdbaar voor de toekomst"', 2 december 2019, p. 89.

¹⁸ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 'Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek "Houdbaar voor de toekomst"', 2 december 2019, p. 89.

¹⁹ De pilot is geen experiment waarbij grond van artikel 1.7a WHW wordt afgeweken van bestaande regelgeving. De regels die gelden voor zulke experimenten zijn niet van toepassing op de pilot.

cohort kandidaten is in 2023 gestart. Aan de pilot nemen zesentwintig hogescholen deel in zeven verschillende domeinen.²⁰ De deelnemende hogescholen hebben elk per domein een aantal plekken toebedeeld gekregen. De VH heeft aard en opzet van de derde cyclus afgestemd met UNL en beschreven in een gemeenschappelijk document.²¹ Ook heeft de VH een uitgebreid kwaliteitszorgkader opgesteld. De voortgang van de pilot wordt jaarlijks geëvalueerd.²² De jaarlijkse evaluaties tot nu toe laten zien dat de organisatie die voor de pilot is opgezet goed functioneert en toont aan dat het ook in de toekomst de kwaliteit van dit traject kan waarborgen. De belangstelling voor het professioneel doctoraatstraject is groter dan het aantal beschikbare plekken.²³

Voorbeeld 1 professioneel doctoraat-onderzoek uit de pilot

Dit project heeft te maken met een aantal grote transitievraagstukken waar landelijke gebieden in Nederland mee te maken hebben rondom natuur, water, landbouw, energie, wonen en het evenwichtig gebruik van schaars beschikbare ruimte. Zo ook met betrekking tot recreatie en toerisme binnen dergelijke bestemmingen.

Onderzoeksvragen: Deze gaan over de relatie tussen 'mens en omgeving' en 'de toekomst'. En hoe integrale samenwerking vorm kan krijgen in de context van governance en ontwikkeling van toeristische en recreatieve bestemmingen.

Onderzoek: Het onderzoek is gekoppeld aan Nationaal Park Alde Feanen, dat zich wil (door)ontwikkelen tot een zogenaamd 'Nationaal Park Nieuwe Stijl' (NPNS). Dit zijn unieke gebieden in Nederland, waar natuur, landschap en cultuur samenkomen. Er is hier een nieuwe aanpak waarbij er naast natuur en biodiversiteit ruimte is voor cultuurhistorie, landbouw, steden, dorpen, ondernemers en recreatie. Door gebruik te maken van een participatieve en co-creatieve aanpak met betrokken stakeholders, is het doel een prototype ontwerp te ontwikkelen voor een 'Anticipatory Futures Stakeholder Lab'. Een 'infrastructuur' gericht op continue en gezamenlijke anticiperende activiteiten, om opvolging en invulling te geven aan de trajecten naar de toekomst van het nationale park nieuwe stijl.

Voorbeeld 2 professioneel doctoraat-onderzoek uit de pilot

Dit gaat over forensisch onderzoek, waar beslissingen vaak worden genomen op basis van ervaringen en aannames. In de praktijk heeft dit geleid tot veel variatie en weinig gefundeerde kennis in de eerste fases van het forensische onderzoeksproces.

Onderzoeksvragen: Hoe kunnen we komen tot meer kennisgestuurde, geharmoniseerde en transparante beslissingen binnen forensisch onderzoek?

Onderzoek: Met het onderzoek het proces van opsporing en vervolging verbeteren, door forensische professionals te ondersteunen bij het nemen van beslissingen in het strafproces, m.n. in de eerste fase van het onderzoeksproces: op de plaats delict, bij het selecteren en bemonsteren van sporen, en in het proces van prioritering. Het doel is om forensische professionals te helpen om beslissingen te nemen op grond van onderbouwde kennis. En om te zorgen voor transparantie over gemaakte keuzes. Daarnaast kunnen zij en andere spelers in het strafproces op deze beslissingen reflecteren en ervan leren.

²⁰ ValidatieCommissie PD (VaCo-PD), 'De Staat van de PD 2023: Rapportage over het eerste uitvoeringsjaar van de pilot Professional Doctorate', november 2024, p. 108-109.

²¹ Vereniging Hogescholen en Vereniging Samenwerkende Universiteiten: Position paper VSNU-VH doorontwikkeling binair stelsel, september 2019, paragraaf 3.5

²² Vereniging Hogescholen, 'Kwaliteitszorgkader PD; Kwaliteitszorgkader Pilot Professional Doctorate binnen Nederlandse hogescholen', april 2023.

²³ ValidatieCommissie PD (VaCo-PD), 'De Staat van de PD 2023: Rapportage over het eerste uitvoeringsjaar van de pilot Professional Doctorate', november 2024; ValidatieCommissie PD (VaCo-PD), 'De Staat van de PD 2024: Rapportage over het tweede uitvoeringsjaar van de pilot Professional Doctorate', november 2025.

2.4 Engineering doctoraat (opleiding tot technologisch ontwerper)

Universiteiten hebben op grond van de WHW de wettelijke taak om de opleiding tot technologisch ontwerper te verzorgen.²⁴ Inmiddels bieden de vier technische universiteiten (de Technische Universiteit Delft, de Technische Universiteit Eindhoven, de Universiteit Twente, Wageningen University & Research), de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit van Amsterdam een opleiding tot technologisch ontwerper aan. Deze opleidingstrajecten kunnen elk een eigen vakgebied hebben. Bij de technische universiteiten en Rijksuniversiteit Groningen gaat het dan om vakgebieden zoals werktuigbouwkunde, elektrotechniek of civiele techniek. De Universiteit van Amsterdam biedt de technologische ontwerpersopleiding Restaurator in Opleiding aan, die kandidaten opleidt tot restaurator van cultureel erfgoed. In de praktijk noemen de universiteiten deze opleidingen 'engineering doctoraatstrajecten'.

Samen met het traject dat leidt tot een promotie (hierna: promotie) vormt de opleiding tot technologisch ontwerper de invulling van de derde cyclus in het wetenschappelijk onderwijs. De promotie en de opleiding tot technologisch ontwerper zijn trajecten op NLQF-niveau 8.²⁵ Beide zijn alleen toegankelijk voor personen die in het bezit zijn van een mastergraad. Tussen beide zit ook een aantal verschillen. In de eerste plaats is er een verschil in insteek. De promotie leidt op tot wetenschappelijk onderzoeker en bereidt de promovendus in beginsel voor op een wetenschappelijke carrière. De opleiding tot technologisch ontwerper leidt kandidaten op tot beroepsgerichte professionals met veel kennis en kunde op het vlak van complexe ontwerpprojecten, technologische en methodologische kennis van het ontwerp- en restauratieveld; alsmede kennis van financieel economische, ethische juridische, maatschappelijke, en logistieke, aspecten van het ontwerp(proces). In de tweede plaats is het verschil dat de opleiding tot technologisch ontwerper in de praktijk ten minste twee jaar duurt, waar een promotietraject in beginsel in ieder geval vier jaar duurt.²⁶ Een derde belangrijk verschil is de manier waarop de kwaliteit tussen beide wordt geborgd. Bij de promotie is een aantal eisen wettelijk verankerd. Zo is geregeld waaraan kandidaten moeten voldoen om toegelaten te kunnen worden tot de promotie en is vastgelegd wie als promotor mag optreden. Bij de opleiding tot technologisch ontwerper is dit soort voorwaarden niet wettelijk geregeld. Wie toegang heeft tot de opleiding en andere (kwaliteits)eisen worden volledig aan het veld gelaten. Het laatste verschil is dat succesvolle afronding tot van een promotietraject leidt tot een wettelijk beschermde graad, namelijk Doctor of Doctor of Philosophy. De kandidaat mag deze graad na succesvolle afronding ook voeren. Succesvolle afronding van de opleiding tot technologisch ontwerper leidt echter niet tot een wettelijk beschermde graad. Bij succesvolle afronding wordt wel een ontwerperscertificaat uitgereikt. De universiteiten krijgen bekostiging op basis van de aantallen certificaten die zij uitreiken. De regels voor de verdeling van de bekostiging op grond van ontwerperscertificaten zijn opgenomen in artikel 4.21, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008.

Hoewel de wet de term 'opleiding tot technologisch ontwerper' bezigt, is dit geen initiële opleiding in de zin van artikel 7.3, eerste lid, van de WHW.²⁷ Omdat het niet gaat om een initiële of post initiële opleiding, en in verband met de internationale herkenbaarheid voor vergelijkbare opleidingstrajecten, zal voortaan de term 'engineering doctoraatstraject' worden gebruikt voor dit doctoraatstraject in plaats van 'opleiding tot technologisch ontwerper'. Op de keuze voor deze naamgeving wordt in paragraaf 4.2.3 nader ingegaan.

2.5 Onderscheid promotie, professioneel doctoraat en engineering doctoraat

Samenvattend kent Nederland inmiddels dus een aantal typen derde cyclusunderwijs. De promotie in het wetenschappelijk onderwijs is daarvan de enige die op dit moment tot een wettelijk beschermde graad leidt, namelijk Doctor of Doctor of Philosophy.²⁸ Ook is dit het enige type waarbij de randvoorwaarden wettelijk geregeld zijn. Daarnaast staat het engineering doctoraatstraject in het wetenschappelijk onderwijs. Hoewel het verzorgen van dit doctoraatstraject een wettelijke taak is van universiteiten, leidt afronding ervan niet tot een

²⁴ Artikel 1.3, eerste lid, WHW

²⁵ Commissie NLQF – EQF, 'Introductie van het Nederlands Nationaal Kwalificatiekader NLQF in nationaal en Europees perspectief', mei 2011.

²⁶ Artikel 6, eerste lid, van het vervallen Rechtspositieregeling assistenten in doctoraatstraject (Stb. 430, 1986).

²⁷ Kamerstukken II, 1988/89, 21073, nr. 3, p. 111.

²⁸ Artikel 7.18, eerste lid, WHW.

wettelijk beschermde graad en zijn de randvoorwaarden niet wettelijk geregeld. Tot voor kort ontbrak het derde cyclusonderwijs in het hbo. In het kader van de pilot wordt dit nu vormgegeven in de vorm van een professioneel doctoraatstraject. Het verzorgen van het professioneel doctoraatstraject is geen wettelijke taak van de hogescholen. Afronding van de pilot leidt dan ook niet tot een wettelijk beschermde graad en de randvoorwaarden zijn niet wettelijk geregeld.

In het schema hieronder staat een beschrijving van de drie typen derde cyclusonderwijs:

	Promotie	Professioneel Doctoraat	Engineering Doctoraat
Domein	Wetenschappelijk	Praktijkgericht	Wetenschappelijk
Typering	Academisch doctoraatstraject dat opleidt tot wetenschappelijke onderzoekers die leren zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te doen	Praktijkgericht doctoraatstraject dat opleidt tot onderzoekende professionals die leren interveniëren in complexe praktijken	Academisch doctoraatstraject dat opleidt tot professionals die leren zelfstandig een technologisch ontwerp te maken
Opbrengst	Creëren van generieke nieuwe conceptuele kennis die bijdraagt aan de wetenschappelijke kennisbasis en het verleggen van de grenzen van het wetenschapsgebied	Creëren van generieke nieuwe handelingskennis, processen en producten voor het tot stand brengen en valideren van interventies bij complexe vraagstukken	Creëren van specifieke nieuwe technische oplossingen voor producten, processen en systemen gebaseerd op functionele eisen of markteisen
Belangrijkste manier van leren	Leren doordat de kandidaat een groot wetenschappelijk onderzoek uitvoert	Learning-on-the-job doordat de kandidaat werkt aan een praktijkvraagstuk en hierin leert interventies te ontwikkelen, te toetsen en eventueel te implementeren	Leren doordat de kandidaat eisen omzet in specificaties, een concept ontwikkelt en dit valideert en concretiseert in relatie tot de specificaties
Rol van cursorisch onderwijs	Ondersteunt het verwerven van academische vaardigheden.	Ondersteunt learning-on-the-job.	Ondersteunt het verwerven van academische vaardigheden en learning-on-the-job
Wijze van toetsing	Peer review van een proefschrift of proefontwerp door wetenschappers	Peer review van een portfolio van bewijsmateriaal door lectoren en stakeholders	Peer review van een eindproduct van een (technisch) ontwerp door een evaluatiecommissie ²⁹
Doorlooptijd³⁰	4 jaar	4 jaar	2 jaar

3. Probleem- en doelstelling

3.1 Probleem- en doelstelling wettelijke verankering professioneel doctoraat in het hbo

²⁹ Tabel is gebaseerd op de tabel, bedoeld in, Vereniging Hogescholen, 'University of Applied Sciences Professional Doctorate. Een beroepsopleiding waarin praktijkgericht onderzoek centraal staat', maart 2021, p. 6.

³⁰ De doorlooptijd wordt niet wettelijk geregeld. Naar verwachting zal, net als voor de promotie, in de betreffende CAO worden opgenomen dat het in beginsel om vier jaar (professioneel doctoraatstraject) dan wel twee jaar (engineering doctoraatstraject) gaat.

3.1.1 Probleemstelling

Op dit moment zijn er in Nederland relatief weinig hooggekwalficeerde professionals die praktijkgericht onderzoek in en met de beroepspraktijk verrichten. Het aandeel professionals met een afgeronde derde cyclusopleiding op NLQF-niveau 8 in de gehele Nederlandse beroepsbevolking is internationaal gezien relatief laag.³¹ Vanuit de maatschappij en met name het bedrijfsleven is er echter behoefte aan hooggekwalficeerde professionals die in staat zijn om complexe beroepsgerichte kennisvragen of technologische ontwerp vragen op te pakken. Hooggekwalficeerde professionals dragen bij aan innovatie en de kenniseconomie. Zij faciliteren en werken zo aan het verdienvermogen van Nederland. Zij kunnen maatschappelijke transitieën begeleiden rondom de grote maatschappelijke uitdagingen van deze tijd, zoals de energietransitie, veiligheid, cybersecurity en vergrijzing. Daarnaast dragen zij bij aan een goed functionerende arbeidsmarkt en het innovatievermogen van Nederland.

Om te komen tot meer hooggekwalficeerde professionals en het praktijkgericht onderzoek verder te versterken, is al een aantal stappen genomen. Met de pilot is een eerste stap gezet in de ontwikkeling van de derde cyclus in het hbo. Deze derde cyclus is nodig om tot meer hooggekwalficeerde, beroepsgerichte professionals te komen. Uit tussenrapportages blijkt dat de pilot professioneel doctoraat veelbelovend is.³² Daarnaast laten de gestarte kandidaten met hun projecten zien dat het professioneel doctoraatstraject in een maatschappelijke behoefte voorziet. De pilot is echter een initiatief van hogescholen zelf. Dit betekent dat het afronden van het professioneel doctoraatstraject niet leidt tot een wettelijk beschermde en erkende graad. De regering acht het niet wenselijk om deze situatie in stand te laten.

3.1.2 Voorkeursoptie: Wettelijk regelen van een eigen traject met een eigen graad

De voorkeursoptie die in dit wetsvoorstel is uitgewerkt is het wettelijk regelen van een eigen doctoraatstraject voor hogescholen, waarbij hogescholen de bevoegdheid krijgen een eigen graad te verlenen waarin de praktijkgerichte oriëntatie van het professioneel doctoraatstraject tot uitdrukking komt. Een erkende en beschermde graad is van groot belang voor degene die haar mag voeren, maar ook voor het bedrijfsleven of de onderzoekswereld. De graad vertegenwoordigt immers een bepaalde waarde en erkenning en heeft internationale status. De graad vormt het aantoonbare bewijs van waartoe degene die haar mag voeren in staat is. Daarnaast heeft een graad op niveau 8 gunstige gevolgen voor het carrièrepad van degene die de betreffende graad heeft behaald.³³ Ook zorgt het wettelijk regelen van het professioneel doctoraatstraject ervoor dat de overheid het NLQF-niveau ervan formeel kan vaststellen. Daardoor kunnen de instellingen het niveau ook vermelden.³⁴

Deze optie creëert meer gelijkheid tussen het hbo en wo. Het hbo krijgt immers een wettelijk verankerde derde cyclus met herkenbare graad en een graadtoevoeging waarmee de praktijkgerichte oriëntatie van het hbo tot uitdrukking komt. De keuze voor de naamgeving van de graad wordt onder paragraaf 4.2.3 nader onderbouwd. Ook gelet op de doelen van de afspraken uit het Bologna-proces, is het volgens de regering wenselijk als er in het hbo een derde cyclus met herkenbare graad komt.³⁵

Tot slot versterkt deze optie ook de onderzoekspraktijk en -cultuur op hogescholen verder. Een sterke koppeling tussen hoger onderwijs en onderzoek, waarbij studieprogramma's aansluiten bij veranderende onderzoeksprioriteiten en onderzoek de basis vormt voor onderwijs, maakt dat dit onderwijs innovatie en creativiteit in de samenleving bevordert.³⁶ Dit leidt tevens tot meer

³¹ Rathenau Instituut, 'Balans van de wetenschap 2024', 2024.

³² ValidatieCommissie PD (VaCo-PD), 'De Staat van de PD 2023: Rapportage over het eerste uitvoeringsjaar van de pilot Professional Doctorate', november 2024 en VaCo-PD, 'De Staat van de PD 2024: Rapportage over het tweede uitvoeringsjaar van de pilot Professional Doctorate', november 2025.

³³ Van alle gepromoveerden heeft 96% een betaalde baan in december 2018. Vogelesang, S. & Vennekens, A., 'De loopbaan van gepromoveerden', Rathenau Instituut: 2025.

³⁴ Artikel 2.2 Wet NLQF.

³⁵ Kamerstukken I/II, 2007/08, 31284 (R 1841), nr. 1, p. 4-5; 'The European Higher Education Area – Achieving the Goals (Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education)', Bergen, mei 2005.

³⁶ Zie o.m. 'The Bologna Process 2020 - The European Higher Education Area in the new decade (Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education)', Leuven, April 2009; 'Making the

uitvoeringskracht in praktijkgericht onderzoek door de professioneel doctoraatskandidaten, loopbaanperspectieven voor lectoren of andere docenten die de doctoraatstrajecten begeleiden, evenals een nog nauwere samenwerking met de praktijk. Door de wettelijke overheidserkenning van het professioneel doctoraatstraject is de verwachting dat er méér hooggekwalificeerde, beroepsgerichte professionals komen die veel kennis en kunde met zich meebrengen, met name op het vlak van praktijkgericht onderzoek en innovatie. Daarmee neemt het aantal professionals met een afgeronde derde cyclus toe, ter versterking van het praktijkgerichte onderzoek.

Voorbeeld professioneel doctoraat-onderzoek uit de pilot:

Dit gaat over technici in de regio Brainport Eindhoven die hun baan in het bedrijfsleven combineren met werken in het onderwijs. Zij worden ook wel 'hybride professionals' of 'hybride docenten' genoemd. Hoewel dit voor veel professionals, scholen en bedrijven een interessante gedachte is, blijkt de praktijk complex.

Onderzoeksvragen: Hoe kun je het hybride docentschap zo inrichten dat het zowel van meerwaarde is voor de hybride professional zelf, het onderwijs als het bedrijfsleven? Welke facilitering en begeleiding vraagt dit? Hoe zorg je ervoor dat hybride docenten daadwerkelijk een verbindende schakel kunnen vormen tussen onderwijs en bedrijfsleven? Hoe zorg je er voor dat de combinatie van banen langdurig vol te houden is en waardevol blijft?.

Onderzoek: Voor verschillende onderwijsniveaus leergemeenschappen aan het opzetten met hybride professionals, leidinggevendenden, human resource managers en human resource developers binnen en buiten het onderwijs. Samen met hen wordt bepaald welke interventies er in de praktijk nodig zijn om het hybride docentschap duidelijke meerwaarde te laten hebben voor alle betrokken partijen. Deze interventies worden vervolgens in co-creatie ontwikkeld en geïmplementeerd in onderwijsinstellingen en bedrijven. Daarnaast werkt ze mee aan de implementatie van het online platform hybridetechdocent.nl.

3.1.3 Doelstelling wettelijke verankering professioneel doctoraat

Bij de promotie in het wo komt de overheidserkenning op twee manieren tot uiting. Allereerst staan de minimumrandvoorwaarden voor het borgen van de kwaliteit van een promotie in de wet. Vervolgens is in de wet de bevoegdheid om de graad Doctor dan wel de graad Doctor of Philosophy te verlenen, toegekend aan het college voor promoties en bepaalt de wet wie deze graden mag voeren. Als er geen wettelijke verankering van het professioneel doctoraatstraject komt, wordt een situatie in stand gehouden waarbij een vorm van overheidserkenning hiervoor ontbreekt. Hierdoor komt dit doctoraatstraject in een ongelijkwaardige positie terecht, omdat vanuit deze wettelijke regulering een bepaald vertrouwen uitgaat. Deze regulering maakt dat maatschappij, bedrijfsleven, werkgevers, maar ook kandidaten kunnen vertrouwen op de kwaliteit van het professioneel doctoraat. Daarnaast kunnen zij erop vertrouwen dat degene die de graad voert over voldoende bekwaamheid behorende het betreffende doctoraat beschikt.

De verwachting is dat het aantal professionals zal toenemen als het afronden van het traject een wettelijk erkende, beschermde en herkenbare graad oplevert. Zo zijn er eerste en tweede geldstroommiddelen, zowel nationaal als Europees, die beschikbaar kunnen komen voor professioneel doctoraatstrajecten.³⁷ Naar verwachtingen zal versterking van de onderzoeksomgeving door de derde cyclus in het hbo het animo onder hbo-instellingen vergroten. En mogelijk leidt een graad er ook toe dat werkgevers hun werknemers een doctoraatstraject aanbieden. Het is, gelet op de waarde die een wettelijk erkende graad met zich meebrengt, de verwachting dat er onvoldoende stimulans is voor potentiële kandidaten om deel te nemen aan een professioneel doctoraatstraject en voor hogescholen om een dergelijk traject te verzorgen als daar geen wettelijk geregelde graad tegenover staat. Het wordt dan voor alle betrokken partijen (hogescholen, werkveld, kandidaten) onaantrekkelijk om te investeren in de verdere uitbouw van het professioneel doctoraatstraject. De kans om meer hooggekwalificeerde, beroepsgerichte

Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area (Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education)', Boekarest, April 2012.

³⁷ De eerste geldstroom bestaat uit de rijksbijdrage, de ontvangen collegegelden en ontvangen lesgelden. De tweede geldstroom omvat de ontvangen subsidies van de NWO. Zie: Kamerstukken II, 2023/24, 36560 VIII, nr. 1.

professionals die in staat zijn om te interveniëren in complexe vraagstukken aan de maatschappij af te leveren, blijft daarmee liggen.

3.1.4 Andere overwogen opties

Een andere optie die is overwogen, is om het promotierecht zoals dat nu verankerd is in de wet voor universiteiten aan hogescholen te geven. Deze optie is om een aantal redenen onwenselijk. In de eerste plaats zou deze mogelijkheid sterk afbreuk doen aan het binaire stelsel zoals we dat in Nederland kennen. Dat stelsel is gestoeld op het verschil in oriëntatie tussen het hbo en wo. Het is belangrijk dat dit verschil in oriëntatie ook in de derde onderwijscyclus tot uitdrukking komt. Dat zou niet het geval zijn als hogescholen het promotierecht en daarmee de bevoegdheid tot het verlenen van de graden Doctor en Doctor of Philosophy zouden krijgen. De regering verwacht in de tweede plaats dat, vanwege de wetenschappelijke oriëntatie van het promotietraject, het toekennen hiervan aan hogescholen niet in voldoende mate zal leiden tot de beroepsgerichte professionals waar nu een maatschappelijke behoefte aan is. Deze optie zou dus niet tegemoetkomen aan het beleidsdoel.

3.2 Probleem- en doelstelling verdere wettelijke verankering engineering doctoraatstraject in het wo

Zoals in de aanleiding is benoemd, bieden een aantal universiteiten de opleiding tot technologisch ontwerper aan. Dit is ook expliciet een wettelijke taak van de universiteiten die wordt bekostigd. Een opleiding tot technologisch ontwerper is gericht op ontwerp- en ontwikkelactiviteiten. Sinds het moment dat deze opleiding wordt aangeboden, zijn er meer dan 5.000 kandidaten die deze opleiding met succes hebben afgerond. Buiten de verankering als wettelijke taak van universiteiten, wordt deze opleiding niet wettelijk gereguleerd. Ook is er geen mogelijkheid voor universiteiten om een wettelijk beschermde graad te verlenen.

Het ontbreken van dergelijke wettelijke regulatie vindt de regering problematisch, omdat de opleiding tot technologisch ontwerper een eigenstandig traject is dat naast de promotie staat. Het is, net als de promotie, gekwalificeerd als NLQF-niveau 8.³⁸ De opleiding tot technologisch ontwerper heeft evenwel een andere insteek, namelijk gericht op ontwerp en ontwikkelactiviteiten. Onder die omstandigheden vindt de regering het wenselijk dat het succesvol afronden van een opleiding tot technologisch ontwerper ook een wettelijk beschermde graad oplevert. Een wettelijk beschermde graad heeft immers veel waarde voor degene die hem voert. Daarbij vindt de regering het van belang dat de eigen insteek van de opleiding tot technologisch ontwerper tot uitdrukking komt. Er wordt dus voor gekozen om een nieuwe wettelijk beschermde graad en toevoeging in het leven te roepen en niet om te regelen dat aan kandidaten de graad Doctor of Doctor of Philosophy verleend kan worden.

3.3 Omvang wettelijke verankering en verhouding tot zelfregulering

3.3.1 Wettelijk verankering noodzakelijk voor wettelijk beschermde graden

Alleen de graden die expliciet in de WHW genoemd staan en waarvoor instellingen expliciet een bevoegdheid in de wet hebben om ze te mogen verlenen en personen de bevoegdheid hebben om ze te mogen voeren, zijn wettelijk beschermd.³⁹ Om voldoende te borgen dat er bij professioneel doctoraatstrajecten in het hbo en engineering doctoraatstrajecten in het wo graden worden verleend die adequaat bewijs vormen van de kennis en kunde van de kandidaten, is het wettelijk regelen van de benaming van deze graden en het stellen van voorwaarden aan de verlening en het voeren ervan, dus noodzakelijk.

3.3.2 Noodzaak wettelijke regulering randvoorwaarden

Het verlenen en voeren van een wettelijk beschermde graad geeft blijk van het vertrouwen van de overheid in het traject dat tot de graad leidt. Daarom is het noodzakelijk dat een aantal kwaliteitsvoorschriften dat ertoe strekt te borgen dat er een kwalitatief traject wordt aangeboden, wettelijk verankerd worden. Dit is reeds gebeurd bij de promotie. De kwaliteitsvoorschriften voor de promotie zijn op zo'n manier verankerd dat een balans wordt getroffen tussen de

³⁸ Commissie NLQF – EQF, 'Introductie van het Nederlands Nationaal Kwalificatiekader NLQF in nationaal en Europees perspectief', mei 2011.

³⁹ Kamerstukken II, 2015/16, 34412, nr. 3, p. 24-25.

stelselverantwoordelijkheid van de minister enerzijds en de autonomie van instellingen om hun onderzoek en onderwijs vorm te geven anderzijds.

Een belangrijk uitgangspunt van de WHW is immers dat instellingen een grote mate van autonomie hebben in de inrichting van hun werkzaamheden. Deze vrijheid strekt zich in beginsel ook uit tot de kwaliteitseisen die gesteld behoren te worden aan het doen van onderzoek en het overdragen van kennis ten behoeve van de maatschappij. Vertrouwen in de deskundigheid en de eigen besturingskracht is daarbij het uitgangspunt.⁴⁰

4. Inhoud wetsvoorstel

Dit wetsvoorstel regelt in de eerste plaats de bevoegdheid graden te verlenen en te voeren bij afronding van een professioneel doctoraatstraject in het hbo en engineering doctoraatstraject in het wo. In de tweede plaats regelt dit wetsvoorstel de inrichting van de voorschriften op hoofdlijnen van deze trajecten. Deze zijn vergelijkbaar met de voorschriften die verankerd zijn voor de promotie in het wo. De WHW regelt voor de promotie randvoorwaarden die ertoe strekken te borgen dat instellingen een kwalitatief promotietraject aanbieden en dat de vormgeving van deze promotietrajecten op alle universiteiten vergelijkbaar is. Deze voorschriften voor de promotie zijn op zo'n manier verankerd dat er voldoende handvatten voor de minister zijn om zijn stelselverantwoordelijkheid te kunnen waarmaken en dat recht wordt gedaan aan de autonomie van instellingen om hun onderzoek en onderwijs in de derde cyclus vorm te kunnen geven.

Gelet op het voorgaande en gelet op de gelijkwaardigheid van de doctoraatstrajecten wordt ervoor gekozen om het professioneel doctoraatstraject en engineering doctoraatstraject op eenzelfde manier te regelen. Van belang hierbij is wel dat de andere oriëntatie of de anders gerichte insteek van het professioneel respectievelijk engineering doctoraatstraject tot uitdrukking wordt gebracht (zie paragraaf 3.3). Het gaat hierbij om bepalingen van meer inhoudelijke aard. Hierbij valt onder meer te denken aan voorschriften die vergelijkbaar zijn met de huidige voorschriften voor het promotiecollege, promotiereglement, eisen voor toelating tot de promotie en begeleiding van de promovendus.

Concreet regelt dit wetsvoorstel:

- het verzorgen van een professioneel doctoraatstraject als wettelijk taak van hogescholen (4.1);
- de bevoegdheid een graad te verlenen (4.2);
- de bevoegdheid tot en de voorschriften voor het voeren van de graad (4.2);
- regels ten aanzien van de inrichting van een doctoraatscollege en een doctoraatsreglement (4.3 en 4.5).
- de regels ten aanzien van de begeleider van kandidaten (4.4);
- de voorwaarden voor een kandidaat om toegelaten te worden tot deze doctoraten (4.6);

4.1 Verzorgen van een professioneel doctoraatstraject als wettelijk taak van bekostigde hogescholen

In de eerste plaats regelt dit wetsvoorstel dat het verzorgen van een professioneel doctoraatstraject een wettelijke taak van hogescholen wordt. Hogescholen hebben op grond van artikel 1.3, derde lid WHW, al tot taak om onderzoek gericht op de beroepspraktijk te doen. Het opnemen van het verzorgen van een professioneel doctoraatstraject als wettelijke taak van hogescholen sluit aan bij de manier waarop de promotie en de opleiding tot technologisch ontwerper zijn geregeld. Beide zijn thans wettelijke taken van universiteiten.

Wettelijke taak bekostigde hogescholen

De mogelijkheid om een professioneel doctoraat te verzorgen is voorbehouden aan bekostigde hogescholen. Hiermee wordt aansluiting gezocht bij de wettelijke taken van bekostigde universiteiten een opleiding tot wetenschappelijk onderzoeker of technologisch ontwerper te verzorgen. Achtergrond hiervoor is dat een doctoraatstraject plaatsvindt in een onderzoeksomgeving met doctoraatskandidaten als collega-onderzoekers. Dit vereist dat instellingen voor hoger onderwijs hun strategieën voor doctoraatstrajecten baseren op hun

⁴⁰ Kamerstukken II, 1988/89, 21073, nr. 3.

onderzoekscapaciteit, kritische massa, diversiteit en vermogen om inclusieve omgevingen te creëren waarin doctoraatskandidaten actief deelnemen aan het lopende onderzoek.⁴¹ Kritische massa betekent niet noodzakelijkerwijs een groot aantal onderzoekers, maar eerder de kwaliteit van het onderzoek. Het borgen van kritische massa en diversiteit kan ook door middel van gerichte onderzoeksstrategieën en deelname aan grotere onderzoeksnetwerken, samenwerkingsverbanden of regionale clusters.⁴² Van belang is in elk geval dat er een duurzame onderzoeksomgeving is waarbinnen onderwijs en onderzoek verweven is en waarvoor een instellingsbestuur verantwoordelijk is en gehouden kan worden.

4.2 Bevoegdheid tot het verlenen en voeren van graden

4.2.1 Bevoegdheid tot het verlenen van graden

Bij de invoering van het bachelor- en masterstelsel in 2002 werd de bevoegdheid tot verlenen van internationaal herkenbare graden geïntroduceerd.⁴³ Vanaf dat moment verlenen hoger onderwijsinstellingen graden aan degenen die met goed gevolg het afsluitend examen van een geaccrediteerde opleiding hebben afgerond of zijn gepromoveerd. Bij graden gaat het om een duiding van het niveau dat betrokkene heeft behaald. De instellingen bepalen de desbetreffende toevoeging. In de Angelsaksische wereld is het van oudsher gebruikelijk dat graden worden verleend door instellingen met 'degree awarding power'. Het beschikken over degree awarding power is een uitdrukking van de autonomie en het vertrouwen in de kwaliteit van de instelling.⁴⁴

Met dit wetsvoorstel krijgen hogescholen de bevoegdheid om een graad te verlenen aan kandidaten die een professioneel doctoraatstraject succesvol hebben afgerond. Het gaat hierbij om de graad Doctor, waaraan 'Professional' (Professional Doctor) dient te worden toegevoegd. Universiteiten krijgen de bevoegdheid een graad te verlenen aan kandidaten die een engineering doctoraatstraject succesvol afronden. Het gaat hierbij om de graad Doctor waaraan 'of Engineering' dient te worden toegevoegd. Bij zowel hogescholen als universiteiten wordt de bevoegdheid belegd bij het nieuw in te richten doctoraatscollege (zie nader paragraaf 4.5). Naar analogie van de promotie creëert dit wetsvoorstel de mogelijkheid om samen met andere Nederlandse of buitenlandse instellingen de graad te verlenen. De gang van zaken hieromtrent moet in het doctoraatsreglement worden vastgelegd.

4.2.2 De bevoegdheid tot het voeren van de graden

Dit wetsvoorstel regelt dat kandidaten die voldoen aan de voorgestelde eisen (zie nader paragraaf 4.5) en de graad op grond daarvan verleend hebben gekregen van een instelling, de graad Doctor met toevoeging 'Professional' respectievelijk Doctor met toevoeging 'of Engineering' mogen voeren. Het wetsvoorstel bevat regels over de wijze waarop de graad met toevoeging gevoerd mag worden. De kandidaat mag de graad met toevoeging of wettelijke afkorting van de graad achter de naam tot uitdrukking brengen. De afkorting voor Professional Doctor is "PD" en voor Doctor of Engineering is de afkorting "EngD".

4.2.3 De keuze voor de naamgeving van de graden en toevoeging aan de graden

Voor de promotie geldt reeds dat universiteiten de graad Doctor of Doctor of Philosophy mogen verlenen. Deze kunnen afgekort als D of PhD gevoerd worden. De graad Doctor geeft uiting aan de gelijkwaardigheid van de verschillende doctoraatstrajecten. Ook buiten Europa is het voeren van de graad Doctor gangbaar om te laten zien dat een derde cyclustraject is gevolgd. Het is evenwel van belang dat het verschil in insteek en oriëntatie van het engineering doctoraatstraject en het professioneel doctoraatstraject ook tot uitdrukking komen. Daarom is ervoor gekozen dat ten aanzien van professioneel of engineering doctoraatstrajecten, de graad Doctor alleen met een toevoeging mag worden verleend en gevoerd. Voor het professioneel doctoraatstraject is gekozen voor de toevoeging 'Professional' (voor de naam geplaatst) en voor engineering doctoraatstrajecten

⁴¹ European University Association, 'Salzburg II recommendations: European universities' achievements since 2005 in implementing the Salzburg principles', 2010.

⁴² Vereniging Hogescholen, VSNU 'Position paper VSNU-VH doorontwikkeling binair stelsel', 2019.

⁴³ Wet van 6 juni 2002 tot wijziging van onder meer de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de invoering van de bachelor-masterstructuur in het hoger onderwijs (Stb. 2002, 303).

⁴⁴ Kamerstukken II, 2001/02, 28024, nr. 3.

de toevoeging 'of Engineering'. Het is dus niet mogelijk dat de graad Doctor zonder toevoeging verleend of gevoerd wordt. Het verlenen hiervan kan alleen op grond van promotie en alleen gepromoveerden mogen de graad Doctor zonder toevoeging voeren. Met de toevoeging 'Professional' en 'of Engineering' aan de graad wordt meer duiding gegeven aan de aard van het doctoraatstraject. Er is een aantal redenen waarom de regering deze graadtoevoegingen voorstelt.

De keuze voor graadtoevoeging 'Professional'

Nederland kent een binair stelsel en loopt voorop wat betreft het inrichten van een doctoraatstraject met een beroepsgerichte oriëntatie. De voorgestelde toevoeging 'Professional' komt bijna niet voor. Er is een aantal universiteiten in het Verenigd Koninkrijk dat de graad 'Professional Doctor' verleent en dat deze graad afkort als 'DProf'. In Nederland wordt in het kader van het ontwikkelen van een beroepsgeoriënteerde derde cyclus al jaren gesproken over de 'Professional Doctor' of 'Professional Doctorate', afgekort als PD; zowel in stukken van VH en UNL als in parlementaire stukken.⁴⁵ Gelet hierop vindt de regering het wenselijk om de vaste graadtoevoeging 'Professional' voor te schrijven en de graad met toevoeging af te korten tot 'PD' (hierna: graad PD).

De keuze voor graadtoevoeging 'of Engineering'

De internationale graad en de bijbehorende graadtoevoeging voor een engineering doctoraatstraject varieert. Van EngD, DEng tot PhD. Bij de beschrijving van deze trajecten staat vaak dat het om een academisch traject gaat, maar met een andere insteek dan de (reguliere) PhD. Nederlandse universiteiten hanteren sinds 2022 de graad EngD. Om die reden vindt de regering het wenselijk die graadtoevoeging 'of Engineering' te hanteren en de graad met toevoeging af te korten tot 'EngD' (hierna: graad EngD).

4.2.4 Mogelijkheid tot aanvulling aan de graad

In de WHW is bij de graden Bachelor en Master de mogelijkheid opgenomen om de graad (inclusief toevoeging) aan te vullen met de vermelding van het vakgebied of het beroepenveld waarop de graad betrekking heeft.⁴⁶ Vanuit het oogpunt van internationale herkenbaarheid is het wenselijk dat bij de graad Doctor (inclusief de toevoeging) een dergelijke aanvulling tot uitdrukking kan worden gebracht. Voorbeelden hiervan zijn de toevoeging 'of Medicine' aan de graad D, dan wel 'of Education' aan de graad PD. In dit wetsvoorstel wordt de mogelijkheid opgenomen voor een hogeschool of een universiteit om een wetenschapsgebied, vakgebied of beroep toe te voegen aan de graad verleend op grond van succesvolle afronding van een professioneel of engineering doctoraatstraject. Dit wordt ook voor de graadverlening op grond van promotie geregeld. Het toevoegen van een wetenschapsgebied, vakgebied of beroep is een mogelijkheid, geen verplichting.

Schematisch ziet het er als volgt uit:

Doctoraatstraject	Graad	(wettelijke) graadtoevoeging	Afkorting	Aanvulling door ho-instelling
doctoraatstraject tot wetenschappelijk onderzoeker (promotie)	Doctor	of Philosophy	D of PhD	wetenschapsgebied of vakgebied
professioneel doctoraatstraject	Doctor	Professional	PD	beroep of vakgebied
engineering doctoraatstraject	Doctor	of Engineering	EngD	wetenschapsgebied of vakgebied

De personen die met succes een professional of engineer doctoraat hebben afgerond, zijn niet gerechtigd de titel dr. te voeren (Zie de toelichting in paragraaf 4.7).

⁴⁵ VH, 'Position paper VSNU-VH doorontwikkeling binair stelsel', 2019; Kamerstukken II, 2021/22, 31288, nr. 964.

⁴⁶ Artikel 7.10a, derde lid, WHW.

4.3 Doctoraatscollege

De WHW regelt reeds dat universiteiten een college voor promoties moeten instellen. Dat college bepaalt of een kandidaat na verdediging van het proefschrift of proefontwerp promoveert en is bevoegd de graden Doctor en Doctor of Philosophy te verlenen. In lijn daarmee wordt met dit wetsvoorstel geregeld dat zowel hogescholen als universiteiten een doctoraatscollege moeten instellen en worden de taken van dit college wettelijk vastgelegd.

Het doctoraatscollege van een hogeschool moet bestaan uit lectoren en wordt aangeduid als 'professioneel doctoraatscollege'. Voor de universiteiten geldt dat het doctoraatscollege moet bestaan uit hoogleraren en wordt aangeduid als 'engineering doctoraatscollege'. Het doctoraatscollege beoordeelt en besluit of een kandidaat het doctoraatstraject met succes heeft afgerond, waarna het doctoraatscollege de graad verleent. Het college kan er ook voor kiezen om de beoordeling over te laten aan een door hem samen te stellen doctoraatscommissie. Een doctoraatscommissie van een hogeschool of universiteit bestaat uit lectoren respectievelijk hoogleraren en andere personen ten aanzien van wie het college heeft geoordeeld dat zij over voldoende bekwaamheid beschikken om in de commissie zitting te hebben.⁴⁷ Dit kunnen experts uit het werkveld zijn. De precieze inrichting van het doctoraatscollege is aan de hogeschool of universiteit. Het doctoraatscollege krijgt verder de taak om de personen aan te wijzen die gerechtigd zijn het doctoraatstraject te begeleiden. Dit is naar analogie met de taak van het college voor promoties om een promotor aan te wijzen.

Samenwerking hogescholen in domeinspecifieke netwerken (Graduate Network)

De huidige praktijk van samenwerking tussen hogescholen wordt verkend binnen de pilot professioneel doctoraat. Het is denkbaar dat hogescholen binnen het Graduate Network van een domein, een kennisgebied of een cluster van verwante opleidingen, de samenwerking gaan opzoeken door feitelijk gezamenlijk een doctoraatscollege in te richten.⁴⁸ Dit is geen nieuw orgaan met eigen bevoegdheden, maar een samenwerkingsverband van vertegenwoordigers van doctoraatscolleges van de deelnemende hogescholen. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het doctoraat blijft bij het doctoraatscollege van de hogeschool waar de kandidaat zijn of haar doctoraatstraject volgt; de bevoegdheid van het doctoraatscollege mag niet worden overgedragen aan een ander.

Samenwerking college voor promoties en doctoraatscollege universiteiten

Een universiteit die een engineering doctoraatstraject verzorgt, kan ervoor kiezen om het college voor promoties en het doctoraatscollege uit dezelfde personen te laten bestaan, waardoor er feitelijk één college is. Het verlenen van de graad kan echter alleen gebeuren door het college dat daartoe op grond van het wetsvoorstel bevoegd is. Ook is het mogelijk een gezamenlijk doctoraatscollege in te richten.

4.4 Eisen ten aanzien van de begeleider van de kandidaat

Ten aanzien van de promotie is reeds wettelijk vastgesteld wie als promotor mag optreden. Dit wetsvoorstel regelt iets vergelijkbaars voor het professioneel en engineering doctoraatstraject. De promotor heeft in de praktijk als taak om het proefschrift of -ontwerp goed te keuren, zodat een kandidaat dit vervolgens kan verdedigen. Omdat de term promotor is voorbehouden aan de promotie, wordt ten aanzien van professioneel en engineering doctoraatskandidaten de term 'begeleider' gebruikt om de persoon aan te duiden die de proeve van bekwaamheid kan goedkeuren. In het wetsvoorstel wordt neergelegd aan welke eisen een personeelslid van een instelling moet voldoen om als begeleider van een professioneel of engineering doctoraatskandidaat op te mogen treden.

4.4.1 Specifieke eisen voor de begeleider van de engineering doctoraatskandidaat

De persoon die aangewezen kan worden om het engineering doctoraatstraject te begeleiden, kan een hoogleraar zijn of een ander personeelslid van de universiteit dat aan twee voorwaarden voldoet. Deze laatste persoon moet in de eerste plaats in het bezit zijn van een graad Doctor, met of zonder toevoeging. Dit betekent dat in beginsel niet alleen personen die succesvol een

⁴⁷ Vergelijkbaar met het college voor promoties. Zie artikel 9.10, eerste lid, van de WHW.

⁴⁸ Vereniging Hogescholen, 'Professional Doctorate; Een beroepsopleiding waarin praktijkgericht onderzoek centraal staat', maart 2021.

engineering doctoraatstraject hebben afgerond als begeleider kunnen optreden, maar ook zij die gepromoveerd zijn of een professioneel doctoraatstraject succesvol hebben afgerond. In de tweede plaats moet de persoon naar oordeel van het doctoraatscollege voldoende bekwaam zijn.

4.4.2 Specifieke eisen voor de begeleider van de professioneel doctoraatskandidaat

In lijn met de huidige vormgeving van de pilot, regelt dit wetsvoorstel dat ten minste twee begeleiders voor een doctoraatskandidaat moeten worden aangewezen. Dit moeten in ieder geval lectoren zijn. Er kunnen ook andere personeelsleden van de hogeschool aangewezen worden. Hierbij gelden dezelfde eisen als bij het engineering doctoraatstraject. De personeelsleden van de hogeschool moeten dus in het bezit zijn van de graad Doctor en naar het oordeel van het doctoraatscollege voldoende bekwaam zijn om het doctoraatstraject te begeleiden.

4.5 Doctoraatsreglement

Dit wetsvoorstel regelt verder dat een doctoraatsreglement voor het professioneel doctoraat dan wel engineering doctoraat door het desbetreffende doctoraatscollege moet worden vastgesteld. Dit reglement is een belangrijke kwaliteitsborg. In de praktijk hebben universiteiten al een dergelijk reglement voor de engineering doctoraatstrajecten en de hogescholen die participeren in de pilot hebben ten aanzien van het professioneel doctoraatstraject een gemeenschappelijk reglement onder regie van de VH.

Voor dit doctoraatsreglement worden dezelfde eisen geregeld als die reeds in de WHW opgenomen zijn ten aanzien van het promotiereglement. In dit reglement moeten drie zaken worden opgenomen. In de eerste plaats de gang van zaken met betrekking tot het doctoraatstraject, alsmede de taken en bevoegdheden van ieder die bij het doctoraatstraject is of kan worden betrokken. Zaken die hieronder vallen, zijn onder andere: De rol van de begeleider van het doctoraatstraject en een nadere uitwerking van de voorschriften uit de wet, bijvoorbeeld aan welke specifieke bekwaamheidseisen een begeleider moet voldoen om als voldoende bekwaam te worden aangemerkt. Andere elementen kunnen zijn de eisen voor de toelating, de procedure voor de beoordeling van het doctoraatstraject, de duur van het doctoraatstraject en eisen waaraan het doctoraatsonderzoek, -project of -ontwerp moet voldoen. Verder kan hieronder vallen een beschrijving van hoe het doctoraatscollege wordt samengesteld en volgens welke termijnen men daarin kan optreden. In de tweede plaats dient het doctoraatsreglement een beschrijving te bevatten van de eindtermen waaraan de zogenoemde proeve van bekwaamheid die kandidaten moet afleggen, moet voldoen. In de derde plaats dient het doctoraatsreglement regels te hebben voor het beslechten van geschillen die zich met betrekking tot het doctoraatstraject kunnen voordoen. Ten vierde moet het reglement de gang van zaken beschrijven als een universiteit of hogeschool ervoor kiest om in gezamenlijkheid met een andere Nederlandse of buitenlandse instelling de graad te verlenen.

Als er door de universiteiten gekozen wordt voor één reglement dat zowel de promotie als het engineering doctoraatstraject beslaat, zal het onderscheid tussen beide doctoraatstrajecten hieruit moeten blijken.

4.6 Eisen voor toelating tot het professioneel en engineering doctoraatstraject en het verkrijgen van de graad

Het wetsvoorstel introduceert naast de bevoegdheid om de graden te verlenen, ook kwaliteitseisen waaraan kandidaten dienen te voldoen om toegelaten te worden tot de doctoraatstrajecten en de graad verleend te krijgen. Deze eisen zijn vergelijkbaar met de wettelijke eisen voor de promotie.⁴⁹

4.6.1 Gemeenschappelijke eisen

Er zijn twee eisen die voor zowel toelating tot het professioneel doctoraatstraject als toelating tot het engineering doctoraatstraject gelden. Dat zijn:

- a) een masteropleiding met goed gevolg hebben afgerond, op grond waarvan de graad Master is verleend;
- b) het hebben voldaan aan de in het doctoraatsreglement van de instelling gestelde eisen.

⁴⁹ Deze eisen zijn vergelijkbaar met de eisen voor de promotie, bedoeld in voorgesteld artikel 7.18, derde lid, WHW.

a) Het hebben van de graad Master

De eerste eis is een voorwaarde waaraan een kandidaat die het professioneel of engineering doctoraatstraject afrondt, moet voldoen. Logischerwijs is dit ook een toelatingseis om te mogen deelnemen aan het doctoraatstraject. Dit kunnen hogescholen en universiteiten verduidelijken in hun doctoraatsreglement. Indien niet aan de eis van het hebben van een mastergraad is voldaan, mag een doctoraatscollege op grond van dit wetsvoorstel in bijzondere gevallen een persoon toch toelaten tot het doctoraatstraject. Deze uitzonderingsmogelijkheid is bijvoorbeeld van belang voor personen die buiten Nederland zijn afgestudeerd en een getuigschrift hebben behaald dat qua niveau gelijk is aan een getuigschrift dat op grond van de WHW wordt verstrekt ten bewijze van het behalen van de mastergraad of die anderszins aantoonbaar beschikken over kennis, inzicht en vaardigheden op het niveau van een mastergraad.

b) Voldoen aan de overige eisen beschreven in het doctoraatsreglement

Tot slot moet een kandidaat om toegelaten te kunnen worden tot het doctoraatstraject en de graad verleend te kunnen krijgen, voldoen aan de overige eisen die gesteld worden in het doctoraatsreglement. Zie hiervoor nader paragraaf 4.4.

4.6.2 Proeve van bekwaamheid professioneel doctoraat

Specifiek voor het professioneel doctoraatstraject regelt dit wetsvoorstel dat een kandidaat een proeve van bekwaamheid moet afleggen en daarmee een in het doctoraatsreglement omschreven resultaat behalen dat voldoet aan de daarin beschreven eindtermen. Deze eis is vergelijkbaar met de eis van het schrijven van een proefschrift of maken van een proefontwerp bij een promotie. De regering kiest er echter voor om niet expliciet voor te schrijven welke vorm het resultaat moet hebben. Dit wordt aan het doctoraatscollege gelaten, die dit wel moet beschrijven in het doctoraatsreglement. De reden hiervoor is dat het voldoen aan de eindtermen op verschillende manieren kan worden aangetoond. Wat deze proeve van bekwaamheid precies inhoudt, wordt dus aan de hogeschool gelaten. De hogeschool dient de proeve van bekwaamheid wel te beschrijven in het doctoraatsreglement. De proeve van bekwaamheid verschilt hierin van het proefschrift of proefontwerp bij de promotie. Alleen als deze proeve met goed gevolg is afgelegd, kan het doctoraatscollege de graad verlenen

Als proeven van bekwaamheid voor het professioneel doctoraat kunnen allerlei producten dienen, zoals rapporten, prototypes, tentoonstellingen, algoritmes, peer-reviewed vakpublicaties of wetenschappelijke publicaties, en andere producten die aan een review door een commissie van peers worden onderworpen. De proeven van bekwaamheid dienen aan te sluiten bij de eindtermen in het doctoraatstraject die beschreven zijn in het doctoraatsreglement (zie paragraaf 4.5.1, onder b). In een doctoraatsreglement kan bijvoorbeeld worden opgenomen dat een kandidaat de kwaliteit van het eindresultaat kan aantonen door te onderbouwen:

- waarom de interventies nodig zijn (relevantie);
- waar ze nodig zijn, bijvoorbeeld op basis van een ‘Theory of Change’ (analyse);
- hoe te interveniëren en de resultaten vast te stellen (ontwerpaanpak en onderzoeksmethoden);
- welke verandering de interventie met zich meebrengt in relatie tot het praktijkvraagstuk (duiding);
- hoe de inzichten en resultaten gedeeld en gebruikt kunnen worden in de betreffende beroeps- en andere contexten (validatie en disseminatie).

Getuigenissen van opdrachtgevers en andere stakeholders kunnen ook een belangrijke rol spelen als bewijsmateriaal voor de deugdelijkheid.⁵⁰ De precieze invulling is aan het doctoraatscollege van de hogeschool. Dit wetsvoorstel schrijft alleen voor dat er regels voor de proeve van bekwaamheid en eindtermen moeten worden opgenomen.

4.6.3 Proeve van bekwaamheid engineering doctoraat

Ook om de graad EngD te krijgen, moet een kandidaat met goed gevolg een proeve van bekwaamheid afleggen. Ook hier is het aan de universiteit om dit inhoudelijk vorm te geven. Wel

⁵⁰ Vereniging Hogescholen, ‘University of Applied Sciences Professional Doctorate. Een beroepsopleiding waarin praktijkgericht onderzoek centraal staat’, maart 2021, p. 23-24.

dienen de eindtermen waaraan voldaan moet worden, beschreven te worden in het doctoraatsreglement. Als proeve van bekwaamheid voor het engineering doctoraat geldt dat deze verschillende vormen kan hebben, waaronder, maar niet beperkt tot, een eindverslag op academisch niveau in combinatie met een vernieuwend, praktijkgericht product, waaronder bijvoorbeeld: software, een (technologisch) ontwerp of product, algoritmes, een procesdefinitie, praktijkgericht vernieuwend conserveringsonderzoek dan wel het ontwerp en de uitvoering van een complexe restauratiebehandeling.

De proeve van bekwaamheid dient te worden ontwikkeld op basis van de door de universiteit periodiek vastgestelde eindtermen. Universiteiten dienen mee te ontwikkelen met de nieuwste wetenschappelijke inzichten. Een universiteit kan bijvoorbeeld de volgende eisen aan proeve van bekwaamheid stellen:

- er is sprake van interdisciplinair onderzoek, dat verschillende studierichtingen met elkaar verbindt;
- over de proeve van bekwaamheid wordt verantwoording afgelegd aan een of meer beoordelaars die goede bekendheid en up-to-date ervaring hebben met de omstandigheden in de betreffende praktijksituatie. De formele beoordelaar is altijd de onderwijsinstelling;
 - o integratie van diverse disciplines;
 - o de aard, complexiteit en omvang van de (ontwerp)opdracht.

4.7 Geen mogelijkheid tot voeren Nederlandse titel

Voor de invoering van het bachelor- en masterstelsel gaf het afronden van een promotie recht op het voeren van de Nederlandse titel doctor, afgekort 'dr.' en geplaatst voor de naam. Met de invoering van het bachelor- en masterstelsel, kwam daarvoor in de plaats de internationaal herkenbare graad Doctor (afgekort 'D' en geplaatst achter de naam).⁵¹ Als deze graad is verleend, mag een gepromoveerde kiezen tussen het voeren van de van rechtswege verkregen Nederlandse titel of de verleende internationaal herkenbare graad. Een combinatie van beide is echter niet toegestaan.

Deze keuzemogelijkheid geldt alleen voor graden die ten tijde van de invoering van het bachelor- en masterstelsel een min of meer vergelijkbare Nederlandse titel hadden. Aangezien het professioneel doctoraat destijds nog niet bestond, bestaat daar ook geen Nederlandse titel voor. Destijds is er ook niet voor gekozen dat het afronden van de opleiding tot technologisch ontwerper recht gaf op het voeren van een Nederlandse titel. Omdat met de invoering van de bachelor-master structuur gekozen is voor het invoeren van internationaal herkenbare graden om zo Europese onderlinge herkenbaarheid te bevorderen, ligt het niet in de rede om voor het professioneel of engineering doctoraatstraject nieuwe Nederlandse titels te regelen. Het niet mogelijk maken om de graad om te zetten in een Nederlandse titel betekent dat het ook niet toegestaan is om een in het buitenland behaalde graad om te zetten in een Nederlandse titel. Het is wel toegestaan de graad in de naamsvermelding tot uitdrukking te brengen.

5. Kwaliteitszorg instellingen

De institutionele onderzoeksstrategie voor onderzoek vormt in ruime zin de basis voor doctoraatstrajecten. Er is daarom een nauw verband tussen de beoordeling van het onderzoek van de instelling en de beoordeling van de betreffende onderzoeksomgeving. Het doel van kwaliteitsborging van doctoraatstrajecten is net als bij de kwaliteitsborging van onderzoek het verbeteren van de kwaliteit van de onderzoeksomgeving en het bevorderen van transparante procedures voor onderwerpen zoals toelating, begeleiding, het toekennen van de doctoraatsgraad en loopbaanontwikkeling. Het gaat hier dus niet om de kwaliteitsborging van het doctoraat zelf, maar om het proces of de cyclus, van werving tot succesvol afronden.⁵² Dit wetsvoorstel regelt met het oog hierop de wettelijke randvoorwaarden.

⁵¹ Zie artikel 7.20 en voorgesteld artikel 7.22, derde en vierde lid WHW. Dit geldt eveneens voor alle in de WHW genoemde graden. De afgestudeerde of gepromoveerde mag deze zelf omzetten in een Nederlandse titel die past bij de aan die persoon verleende graad.

⁵² Europese Commissie, 'Principles for Innovative Doctoral Training', juni 2011; European University Association, 'Salzburg II recommendations European universities: achievements since 2005 in implementing the Salzburg principles', 2010.

De kwaliteitszorg voor onderzoek en onderwijs is een aangelegenheid van de instelling,⁵³ net als bij de promotie. Artikel 1.18 van de WHW verplicht het instellingsbestuur zorg te dragen voor een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van de werkzaamheden van de instelling. Deze beoordeling dient mede door onafhankelijke deskundigen te gebeuren en zoveel mogelijk in samenwerking met andere instellingen. Op de naleving van deze wettelijke eis dat er regelmatig wordt beoordeeld, ziet de Inspectie van het onderwijs (hierna: inspectie) toe, maar niet op de kwaliteit van de werkzaamheden van de onderzoekseenheid of van het onderzoek. Zoals eerder benoemd, is dat aan de instellingen en hoe zij het kwaliteitszorgsysteem voor onderzoek hebben ingericht. De volgende paragrafen gaan daarom in op de kwaliteitszorgstelsels en kwaliteitsborging voor universitair en praktijkgericht onderzoek en lichten de bijbehorende protocollen, netwerken en commissies nader toe.

5.1 Kwaliteitszorg hogescholen

5.1.1 Brancheprotocol Onderzoek 2023-2028 (hogescholen algemeen)

Het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek 2023-2028 (hierna: BKO) is het protocol van de VH aan de hand waarvan het praktijkgericht onderzoek wordt getoetst. Al vanaf de start van het praktijkgerichte onderzoek in 2001 is het belang van de kwaliteit ervan onderkend. In 2007 is de verantwoording voor de kwaliteitszorg van het onderzoek belegd bij de hogescholen. Sinds die tijd wordt gebruik gemaakt van het BKO. Het BKO is een systeem met een zes jaarlijkse evaluatie van onderzoekseenheden door externe onafhankelijke 'peers' en deskundigen. Dit systeem is geënt op het Strategie Evaluatie Protocol 2021-2027 voor universiteiten (zie nader paragraaf 5.2). Een onderzoekseenheid kan bestaan uit één of meerdere lectoren met een daaraan verbonden groep van onderzoekers en docenten. Ten behoeve van de visitatie van een onderzoekseenheid stelt de hogeschool een visitatiepanel in. De kern van de visitatie is de beoordeling van de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek van de onderzoekseenheid.

5.1.2 Kwaliteitszorgkader Professioneel Doctoraatstraject

Om de kwaliteit en erkende waarde van het professioneel doctoraatstraject binnen de pilot professioneel doctoraat te verzekeren, heeft de VH een kwaliteitszorgkader ontwikkeld dat het mogelijk maakt de meerwaarde van dit doctoraat voor de kandidaat, het praktijkgericht onderzoek en onderwijs, de beroepspraktijk en de samenleving, te toetsen en te borgen.⁵⁴ Dit kwaliteitszorgkader volgt de Europese standaarden en richtlijnen voor kwaliteitszorg in het hoger onderwijs (hierna: ESG).⁵⁵ Gelet op het onderzoeksintensieve karakter van het professioneel doctoraatstraject is in de uitwerking van het kader rekening gehouden met relevante kwaliteitszorgaspecten van zowel onderzoek als onderwijs. Het opgestelde beoordelingskader sluit onder meer aan bij de criteria die zijn opgenomen in de ESG, het European Quality Framework (de Europese evenknie van het NLQF) en het BKO en schetst de criteria op basis waarvan de kwaliteitsborging voor het professioneel doctoraatstraject binnen de pilot wordt vormgegeven.⁵⁶ De procedures hiervoor sluiten aan bij de procedures zoals deze zijn beschreven voor de promotie in de WHW.

5.1.3 De Validatie Commissie Professional Doctorate

Het wetsvoorstel bevat geen inhoudelijke kwaliteitseisen voor individuele doctoraatstrajecten. Het veld is hier zelf verantwoordelijk voor. Om ervoor te zorgen dat de professioneel doctoraatstrajecten voldoen aan de Europese standaarden en de kwaliteit en het niveau van alle doctoraatstrajecten vergelijkbaar zijn, heeft het veld een systeem opgezet dat de kwaliteit op domeinniveau kalibreert. Daarvoor is de Validatie Commissie Professional Doctorates (hierna: VaCo-PD) verantwoordelijk. De Vaco-PD beoordeelt en certificeert de professioneel

⁵³ European University Association, 'Salzburg II recommendations European universities: achievements since 2005 in implementing the Salzburg principles', 2010, paragraaf 3.3.

⁵⁴ Vereniging Hogescholen, 'Kwaliteitszorgkader PD: Kwaliteitszorgkader Pilot Professional Doctorate binnen Nederlandse hogescholen', Den Haag, april 2023.

⁵⁵ European Association for Quality Assurance in Higher Education, 'Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area', 2015.

⁵⁶ Vereniging Hogescholen, 'Kwaliteitszorgkader PD: Kwaliteitszorgkader Pilot Professional Doctorate binnen Nederlandse hogescholen', Den Haag, april 2023, p. 4.

doctoraatstrajecten uit de pilot op kwaliteit. De certificering van deze trajecten vindt periodiek plaats op basis van de bevindingen van domeinspecifieke validatiecommissies die de VaCo-PD instelt. Daarbij wordt ook gekeken naar de gerealiseerde kwaliteit in de afgelopen vier jaar op basis van (een steekproef van) portfolio's van kandidaten. De VaCo-PD monitort ook de kwaliteit op landelijk niveau aan de hand van vijf randvoorwaarden die zijn afgesproken tussen de VH en UNL.⁵⁷ De VaCo-PD registreert alle personen die een professioneel doctoraatstraject hebben afgerond. De VH benoemt leden in de VaCo-PD, draagt kandidaten voor aan de VaCo-PD voor de domeinspecifieke validatiecommissies en voert het secretariaat en draagt zo bij aan de kwaliteit van de professioneel doctoraatstrajecten. Na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zal er per domein een externe evaluatie plaatsvinden.

5.2 Kwaliteitszorg universiteiten

Voor universiteiten hebben UNL, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en NWO het Strategie Evaluatie Protocol 2021-2027 (hierna SEP) opgesteld. Voor de engineering doctoraatstrajecten is een speciaal protocol (SEP-EngD) van kracht. Ook dit protocol is met het veld afgestemd.

5.2.1 SEP: Strategie Evaluatie Protocol 2021-2027 (universiteiten algemeen)

Universiteiten gebruiken het SEP om de kwaliteit van het onderzoek, en de context waarin dit plaatsvindt te beoordelen. De evaluaties geven instellingsbesturen en onderzoekseenheden de gelegenheid de kwaliteit van het onderzoek te volgen en te verbeteren in het kader van de voortgaande institutionele kwaliteitszorgcyclus. Het oordeel heeft geen consequenties voor de financiering van de onderzoeksgroep of -eenheid. Alle onderzoeksinstituten en onderzoeksgroepen bij universiteiten worden eens per zes jaar door een externe evaluatiecommissie beoordeeld. Het SEP geeft richtlijnen voor het evalueren van onderzoek en van onderzoeksbeleid. De evaluatie vindt plaats op basis van drie criteria: kwaliteit van het onderzoek, maatschappelijke relevantie van het onderzoek en levensvatbaarheid van de onderzoeksgroep.

5.2.2 SEP voor de instellingen die engineering doctoraatstrajecten verzorgen

Voor de technische universiteiten en Rijksuniversiteit Groningen die engineering doctoraatstrajecten aanbieden, is er een specifiek protocol. Dit protocol is gebaseerd op het SEP. In het engineering doctoraatstraject staat de ontwerpopdracht centraal en wordt daar omheen flankerend onderwijs verzorgd. Eens per zes jaar worden alle instellingen geëvalueerd ten aanzien van de engineering doctoraatstrajecten die zij aanbieden. Deze evaluatie vindt voor alle betrokken universiteiten plaats in dezelfde periode en door dezelfde visitatiecommissie.

De Universiteit van Amsterdam verzorgt een engineering doctoraatstraject dat opleidt tot restaurator van cultureel erfgoed. Hoewel de insteek van dit traject verschilt van de engineering doctoraatstrajecten zoals aangeboden door de technische universiteiten en de RUG, wordt het toch gezien als een engineering doctoraatstraject. Dit doctoraatstraject is opgenomen op de lijst van opleidingen tot technologisch ontwerper die leiden tot ontwerperscertificaat, als gevolg van afspraken tussen de toenmalige minister van OCW en de Universiteit van Amsterdam.⁵⁸ Het huidige certificatieprotocol is opgesteld in 2010 en voor het laatst gewijzigd in 2019. Een certificatiecommissie bewaakt de kwaliteit van dit doctoraatstraject en certificeert het doctoraatstraject tenminste éénmaal in de zes jaar op basis van toetsing en beoordeling door een externe beoordelingscommissie van deskundigen, bestaande uit onafhankelijke specialisten uit het werkveld en de academische wereld. In de certificeringsregeling die is vastgesteld op 28 oktober 2010 zijn de samenstelling en taken van de certificatiecommissie en de externe beoordelingscommissie vastgelegd. De zes jaarlijkse beoordeling richt zich op het wetenschappelijk niveau van het traject, de maatschappelijke relevantie en de jaarlijkse kwaliteitszorg. De procedure voor evaluatie wordt voorgelegd aan het college van bestuur van de Universiteit van Amsterdam, dus ook hier is de kwaliteitsborging op instellingsniveau.

⁵⁷ ValidatieCommissie PD (VaCo-PD), 'De Staat van de PD 2024: Rapportage over het tweede uitvoeringsjaar van de pilot Professional Doctorate', november 2025, paragraaf 2.2.

⁵⁸ Bijlage bij art. 4.21, lid 1, Uitvoeringsbesluit WHW 2008.

6. Verhouding hoger en nationaal recht

6.1 Verhouding tot hoger recht

Artikel 23, tweede lid, van de Grondwet beschermt de vrijheid om naar eigen inzicht onderwijs te geven. Het begrip onderwijs wordt ruim uitgelegd. Het gaat dan om het systematisch aanleren en georganiseerd (doen) overbrengen van kennis, inzicht, vaardigheden en houdingen.⁵⁹ De professioneel en engineering doctoraatstrajecten vallen binnen deze definitie. Het doen van zelfstandig onderzoek is een belangrijke component van deze doctoraatstrajecten.⁶⁰ Tegelijkertijd staan deze trajecten ook in het teken van het aanleren van vaardigheden voor het toepassen van kennis, oplossen van problemen, leren, ontwikkelen, informeren en communiceren. Om tot het vereiste kennisniveau, vaardigheden en zelfstandigheid te komen ontvangen kandidaten begeleiding en wordt hun voortgang op verschillende momenten gedurende het doctoraatstraject beoordeeld. Er is dus sprake van onderwijs en dus vallen deze doctoraatstrajecten binnen de reikwijdte van artikel 23 Grondwet.

De vrijheid van onderwijs niet absoluut is en wordt onder meer begrensd door het toezicht op het onderwijs en de eisen aan deugdelijkheid die de Grondwet toestaat. Beperkingen van de vrijheid van onderwijs zijn dus toegestaan, voor zover zij voldoen aan de eisen van noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit. Ook dienen de hoofdelementen van de beperking bij wet geregeld te worden. De verschillende maatregelen in dit wetsvoorstel raken aan de vrijheid van onderwijs en vormen een beperking hiervan. Het wetsvoorstel creëert immers randvoorwaarden voor de inrichting van professioneel en engineeringdoctoraatstrajecten waar instellingen zich aan dienen te houden. Zij mogen deze trajecten dus niet volledig naar eigen inzicht vormgeven.

Om te passen binnen de kaders die artikel 23 Grondwet stelt, moeten beperkingen voldoen aan de eis van noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit. De regering acht de voorgestelde maatregelen noodzakelijk omdat zij de grondwettelijke verantwoordelijkheid heeft voor de kwaliteit van het onderwijs op stelselniveau. De noodzaak van de maatregelen in dit wetsvoorstel is verder al in hoofdstuk 3 aan de orde gekomen. Proportionaliteit houdt in dat een inbreuk op een grondrecht in verhouding moet staan tot de bij de beperking betrokken belangen. Subsidiariteit houdt in dat de minst ingrijpende maatregelen moeten worden gekozen om het doel te bereiken. Door de manier waarop de randvoorwaarden wettelijk geregeld worden, wordt een grote mate van vrijheid aan de instellingen gelaten. De eisen waar een kandidaat aan moet voldoen, kunnen zij grotendeels zelf vormgeven in het doctoraatsreglement. Ook de eisen waaraan de proeve van bekwaamheid moet voldoen, kan de instelling zelf vormgeven in dit reglement. Ook zijn instellingen zelf verantwoordelijk voor de verdere inrichting van de doctoraatstrajecten. De voorgestelde maatregelen voldoen dus aan de eisen van proportionaliteit, noodzakelijkheid en subsidiariteit en vormen dus een gerechtvaardigde inbreuk op artikel 23 Grondwet.

6.2 Verhouding tot nationale regelgeving

6.2.1 Verhouding tot de Wet namen en graden 2017

Door de Wet namen en graden, mogen de graden die in de WHW opgenomen staan, alleen op grond van de WHW verleend worden. Zo mag een universiteit aan een promovendus alleen de graad Doctor verlenen als deze voldaan heeft aan de eisen in de WHW en dus gepromoveerd is. Als een universiteit of een andere organisatie in andere gevallen de graad Doctor zou verlenen, zou zij in strijd handelen met de wet. Dit kan op grond van artikel 15.7 WHW resulteren in een bestuurlijke boete. Doordat de voorwaarden voor de verlening van de graden PD en EngD met dit wetsvoorstel ook in de wet geregeld worden, zal hetzelfde gelden ten aanzien van de verlening van die graden.

6.2.2 Strafbaarheid onterecht voeren van beschermde graden

De graden die in de WHW staan mogen alleen gevoerd worden als de graad op grond van de WHW aan de kandidaat is verleend of als de graad op grond van een buitenlandse wettelijke regeling

⁵⁹ Mentink, D & Vermeulen B. P., 'Artikel 23 Grondwet. De basis van het Nederlandse onderwijsrecht', 2011, p. 38.

⁶⁰ European University Association, 'Salzburg II recommendations European universities: achievements since 2005 in implementing the Salzburg principles', 2010.

wordt verleend. Het onterecht voeren van graden (of Nederlandse titels) als bedoeld in de WHW, is strafbaar op grond van artikel 435, derde lid, van het Wetboek van Strafrecht. Personen die onterecht een graad of titel zoals bedoeld in de WHW voeren, kunnen worden gestraft met een geldboete van de tweede categorie. De promovendus mag dus alleen de graad Doctor voeren als hij deze op grond van een succesvolle promotie verleend heeft gekregen. Met dit wetsvoorstel zal ten aanzien van de graden PD en EngD in de WHW worden gereguleerd wanneer zij gevoerd mogen worden. Daarmee zullen zij binnen het bereik van artikel 435 komen te vallen. Dat betekent dat personen die in strijd met de WHW de graden PD of EngD voeren na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel, strafbaar zijn en gestraft kunnen worden met een geldboete van de tweede categorie.

6.2.3 Verhouding tot de Wet NLQF

De Wet NLQF regelt dat de NLQF-niveaus corresponderen met de EQF-niveaus (zie nader paragraaf 2.2.2). Ook regelt deze wet dat voor alle wettelijk geregelde opleidingen bij regeling een NLQF-niveau vast wordt gesteld. 'Opleidingen' moet hier breder gelezen worden dan alleen 'initiële opleidingen'. Met de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zullen het professioneel doctoraatstraject en het engineering doctoraatstraject dus ook binnen deze reikwijdte vallen. Daarom zal de Regeling NLQF worden aangepast zodat het NLQF-niveau van deze doctoraatstrajecten kan worden vastgesteld. Zij worden ingeschaald op niveau 8, aangezien het EQF-niveau hiervan eveneens 8 is.

7. Gevolgen

7.1 Algemeen

Het resultaat van het wetsvoorstel zal een toename van het aantal hooggekwalificeerde professionals zijn die complexe vraagstukken in de beroepspraktijk kunnen oppakken met hun kennis en expertise van praktijkgerichte dan wel technologisch ontwerp en zo bijdragen aan duurzame innovatie voor de kenniseconomie.

7.2 Gevolgen voor instellingen

Met het verzorgen van het professioneel doctoraatstraject hebben een aantal hogescholen ervaring opgedaan in de pilot. De VH heeft de pilot zodanig opgezet dat de hogescholen de organisatie hiervan aankunnen bij een toename van kandidaten na invoering van dit wetsvoorstel. De manier waarop het professioneel doctoraat wettelijk wordt verankerd sluit aan bij de vormgeving van de pilot in de praktijk. De verwachting is dus dat de hogescholen die al meedoen aan de pilot weinig aanpassingen hoeven te verrichten. Naar verwachting is er ook animo onder hogescholen die niet meedoen met het professioneel doctoraat (zie paragraaf 3.1.3). Wanneer zij een later stadium willen aansluiten zullen zij daarin worden gefaciliteerd door de VH.

De VH heeft aangegeven geen invoeringsproblemen te voorzien. Het inrichten van doctoraatscolleges en ontwikkelen van doctoraatsreglementen zal nog wel een extra inspanning vragen van hogescholen die niet participeren in de pilot, maar doordat de VH hogescholen hierin kan faciliteren, kunnen individuele hogescholen in de implementatie ontlast worden. Voor hogescholen die meedoen aan de pilot geldt dat zij grotendeels al aan de voorgestelde wettelijke voorschriften voldoen. Deze voorschriften zijn immers grotendeels een verankering van de wijze waarop de pilot geregeld is. In sommige gevallen zullen hogescholen relatief eenvoudige aanpassingen moeten doorvoeren.

Met de uitvoering van het engineering doctoraatstraject hebben de technische universiteiten, Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit van Amsterdam al ervaring. Zij hebben in de afgelopen 35 jaar meer dan 5000 technologisch ontwerperscertificaten uitgegeven. Dat betekent ongeveer 140 certificaten per jaar. In de praktijk kunnen deze universiteiten aansluiting zoeken bij het college voor promoties en promotiereglement. De uitvoering van dit wetsvoorstel zal dus weinig aanpassing behoeven. Met de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel worden de toevoeging 'Professional' en 'of Engineering' wettelijk beschermde graadtoevoegingen. Hogescholen mogen dus alleen de graad en toevoeging verlenen aan kandidaten die voldaan hebben aan de wettelijke eisen. Hetzelfde geldt voor universiteiten. Als zij een graad en toevoeging verlenen in strijd met de wet, riskeren zij een bestuurlijke boete.

7.3 Gevolgen voor kandidaten

Dit wetsvoorstel zal niet direct grote gevolgen hebben voor kandidaten die na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel een doctoraatstraject starten. Er zijn twee groepen kandidaten waarbij de regering het nodig vindt wel nader in te gaan op de gevolgen van dit wetsvoorstel. In de eerste plaats kandidaten die voor inwerkingtreding van dit wetsvoorstel gestart zijn met de pilot professioneel doctoraat of een engineering doctoraatstraject gestart zijn. In de tweede plaats kandidaten die voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel de pilot of een engineering doctoraatstraject hebben afgerond.

7.3.1 Kandidaten die bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel reeds een doctoraatstraject zijn gestart

Op het moment dat het wetsvoorstel in werking treedt, ontstaat de bevoegdheid om de graad te verlenen. De eisen waaraan een kandidaat moet voldoen om de graad verleend te krijgen zoals die in dit wetsvoorstel vormgegeven zijn, komen volledig overeen met de eisen die reeds gelden ten aanzien van succesvolle toelating en afronding van de pilot professioneel doctoraat of het engineering doctoraatstraject. Deze zijn in z'n geheel onderdeel van het kwaliteitssysteem van het veld. Daarom kan het doctoraat en de graad verleend worden aan een kandidaat die voor inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is gestart met de pilot, maar dit traject na inwerkingtreding afrondt. Voorwaarde is wel dat de kandidaat voldaan heeft aan de eisen. Ditzelfde geldt voor een kandidaat die voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel gestart is met een engineering doctoraatstraject, maar dit pas na inwerkingtreding zal afronden. Daarom kan het doctoraat en de graad verleend worden aan een kandidaat die voor inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is gestart met het engineering doctoraatstraject, maar dit na inwerkingtreding afrondt. Voorwaarde is wel dat de kandidaat daadwerkelijk voldaan heeft aan de eisen.

7.3.2 Kandidaten die voor inwerkingtreding de pilot of een opleiding tot technologisch ontwerper hebben afgerond

Vanwege het startmoment van de pilot, kunnen er kandidaten zijn die de pilot afronden voordat het wetsvoorstel in werking treedt. Voorgesteld wordt om voor die kandidaten overgangsrecht op te nemen. Dit wordt in paragraaf 11.1 toegelicht. Omdat de opleiding tot technologisch ontwerper al vele jaren wordt aangeboden, is een aantal instellingen eigen graden gaan verlenen aan kandidaten die de opleiding succesvol hebben afgerond. Tot 2004 werd de graad Master of Technological Design verleend. Van 2004 tot 2022 verleenden instellingen "Professional Doctorate of Engineering" (PDEng) of "Professional Doctorate in Restauration" (PDRes) en sinds 2022 verlenen zij Doctor of Engineering aan deze kandidaten. Vanuit de instellingen is aangegeven dat kandidaten die in het verleden PDEng voerden, er ook voor mogen kiezen om EngD te voeren. In de praktijk voeren deze kandidaten deze graden ook.⁶¹

Op het moment dat het wetsvoorstel in werking treedt, mogen hogescholen en universiteiten de graden PD respectievelijk EngD verlenen na een succesvolle afronding van het doctoraatstraject. Alleen de kandidaat die voldoet aan de eisen zoals die geregeld worden ten aanzien van het doctoraatstraject tot technologisch ontwerper, mag de graad EngD voeren, mits de kandidaat de graad verleend heeft gekregen. Ook mag alleen de kandidaat die voldoet aan de eisen zoals die geregeld worden ten aanzien van het professioneel doctoraatstraject, de graad PD voeren, mits de kandidaat dit traject succesvol heeft afgerond. Dit betekent dat kandidaten die voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel een opleiding tot technologisch ontwerper hebben afgerond en door de instelling de graad PDEng, PDRes of EngD graad verleend hebben gekregen, die vanaf het moment dat het wetsvoorstel in werking treedt niet meer mogen voeren. Anders zijn zij strafbaar op grond van artikel 435 Wetboek van Strafrecht. Deze graad is dan immers niet verleend op grond van de WHW. De graden PDEng of PDRes omvatten immers ook 'PD'. Dit wekt op zijn minst de indruk dat het gaat om de graad PD.

De regering vindt het een onwenselijk gevolg als alle kandidaten die in het verleden een doctoraatstraject tot technologisch ontwerper hebben afgerond en de graad PDEng, PDRes en EngD

⁶¹ Stan Ackermans Institute, 'PDEng has become EngD as of 1 September 2002', 2022 (<https://www.4tu.nl/sai/PDEng%20becomes%20EngD%20as%20of%201%20September%202022/>)

mochten voeren, door het wetsvoorstel deze graad niet meer zouden mogen voeren zonder strafbaar te zijn. Daarom regelt dit wetsvoorstel overgangsrecht voor deze kandidaten. Dit overgangsrecht wordt toegelicht in paragraaf 13.2.

7.4 Regeldruk

De verwachte regeldruk voor het invoeren van het professioneel en engineering doctoraat sluit aan bij de organisatie van het promotiestelsel. De regeldrukkosten en de ervaren regeldruk zijn in verhouding beperkt. De kwaliteitszorg door het veld volgt niet uit deze wet en hoeft dus niet berekend te worden. Ook het daadwerkelijk begeleiden van professioneel en engineering doctoraatskandidaten valt niet onder deze wetswijziging.

Voor het invoeren van de wettelijk verankerde PD- en EngD doctoraatstrajecten brengt de overheid geen bedrag in rekening bij de hogescholen (36) en (technische) universiteiten (6). Wel wordt verwacht dat zij kosten maken om de wet na te kunnen leven en daarvoor administratieve handelingen te verrichten. Dit is naar schatting voor de kennisinstellingen € 106.000 per jaar en eenmalig € 146.800. De berekening volgt hieronder. Dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor individuele burgers.

	eenmalig	structureel	totaal
Hogescholen	€ 137.700	€ 98.150	€ 235.850
4TU, RUG, UvA	€ 9.087	€ 7.841	€ 16.928
totaal	€ 146.787	€ 105.991	€ 252.778

De hogescholen zullen eenmalig kosten moeten maken voor de nieuwe procedures die behoren bij de invoering van de wet die een derde cyclus in het hbo realiseert. Deze kosten betreffen administratieve en organisatorische handelingen voor het instellen van een doctoraatscollege en een doctoraatsreglement, en de daarbij behorende vergader-, werving-, opleiding- en monitoring & evaluatie activiteiten. Voor de 36 bekostigde hogescholen tezamen gaat dit eenmalig om € 137.700. Structureel worden de kosten voor alle hogescholen geschat op € 98.200 per jaar. Te denken valt hierbij aan het registreren en administreren van professioneel doctoraatskandidaten en begeleidingscommissies, alsmede het organiseren van de beoordeling en verlening van de PD-graad. En verder aan het eens in de zoveel jaar aanpassen van reglementen en benoemen van nieuwe college leden. Het hangt af van de ontwikkelingen ten aanzien van het aantal professioneel doctoraatskandidaten en de invoering en implementatie snelheid zal per instelling verschillen. Voor deze berekening wordt uitgegaan van 4 professioneel doctoraatskandidaten per instelling per jaar in 2028 oplopend tot 25 per instelling in 2038. Dan zou in 2038 sprake kunnen zijn van 900 professioneel doctoraat-kandidaten landelijk per jaar. Dat is een realistisch aantal dat door het huidige lectorenbestand van ca. 700-800 lectoren begeleid kan worden. Voor de berekening is uitgegaan van gemiddeld 10 professioneel doctoraatskandidaten per instelling per jaar. Daar waar de kleinere, monosectorale hogescholen wellicht minder kandidaten hebben, biedt dit ruimte voor de groter hogescholen. Voor individuele hogescholen bestaan de kosten gemiddeld uit € 3.825 eenmalig, en gemiddeld € 2.726 per jaar. Voor de berekening is gebruik gemaakt van een tarief van € 50 per uur en een matige tijdsbesteding.

Alle procedures rondom werving, beoordeling en certificering zijn reeds operationeel bij de universiteiten die reeds engineering doctoraatstrajecten aanbieden. Dat betekent dat voor deze instellingen de regeldruk beperkt is. De zes universiteiten zullen eenmalig kosten moeten maken voor de aangepaste procedures rondom het verlenen van het doctoraat. Deze kosten betreffen administratieve en organisatorische handelingen voor het instellen van een doctoraatscollege en een doctoraatsreglement, en de daarbij behorende vergader-, werving-, opleiding- en monitoring & evaluatie activiteiten. Voor de zes bekostigde universiteiten tezamen gaat dit eenmalig om € 9.087. Structureel worden de kosten tezamen geschat op € 7.841 per jaar. Te denken valt hierbij aan het registreren en administreren van verleende graden, alsmede het organiseren van de beoordeling en verlening van de EngD-graad. Voor deze berekening gaan we uit van het huidige aantal van 150 kandidaten per jaar die een technologisch ontwerper opleidingstraject afronden, hetgeen neerkomt op ca. 25 kandidaten per instelling. Voor individuele universiteiten bestaan de kosten gemiddeld uit € 1.515 eenmalig, en gemiddeld € 1.307 per jaar. Voor de berekening is gebruik gemaakt van een tarief van € 50 euro per uur en een eenvoudige tijdsbesteding-

7.5 Effecten op gendergelijkheid

Ook de gevolgen voor de gendergelijkheid zijn in kaart gebracht. Op basis van statistische gegevens en uitgaande van de huidige situatie moet ervan worden uitgegaan dat dit wetsvoorstel geen negatief effect zal hebben op de gendergelijkheid op universiteiten en hogescholen. Het percentage mannen en vrouwen met een hbo-masteropleiding zal naar verwachting terug te zien zijn in het percentage dat een aan deze opleiding verwant professioneel doctoraat zal gaan volgen. Naar verwachting zal door de wettelijke verankering van het engineering doctoraatstraject op technische universiteiten, de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit van Amsterdam het percentage mannen en vrouwen dat een dergelijk traject zal gaan volgen niet veranderen.

7.6 Gevolgen voor Caribisch Nederland

Dit wetsvoorstel is ook van toepassing op de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De in dit wetsvoorstel voorgestelde voorschriften hebben evenwel geen gevolgen voor hen, omdat er op dit moment in Caribisch Nederland geen bekostigde instellingen voor hoger onderwijs zijn.

8. Uitvoering

PM uitvoeringstoetsen

9. Toezicht en handhaving

Niet naleving wettelijke kwaliteitsborgen doctoraatstraject

Wat betreft handhaving worden weinig incidenten verwacht. Gegeven het beperkte aantal incidenten bij universiteiten is het veld in staat grote incidenten eruit te filteren op geleide van signalen. Het systeem zoals opgezet voor promoties aan universiteiten functioneert dus naar behoren. De inspectie ziet toe op de naleving van voorschriften uit de WHW en onderliggende regelgeving. De randvoorwaarden voor de doctoraatstrajecten zijn wettelijke voorschriften waarop de inspectie kan toezien. De inspectie kan naar aanleiding van een signaal over een overtreding onderzoek doen en – indien het signaal gegrond is – stappen ondernemen om overtreding van de regels tegen te gaan. Als volgens de inspectie sprake is van een gegrond signaal, zal zij aan de hand van een interventieladder opereren. Vaak wordt begonnen met een gesprek waarin de inspectie wijst op de overtreding en op de mogelijkheid om een bekostigings sanctie op te leggen (artikel 15.1 WHW).

Onterecht verlenen van de graad PD of EngD

Als het gaat om het onterecht verlenen of in het vooruitzicht stellen van een graad kan de inspectie een bestuurlijke boete opleggen (artikel 15.7 van de WHW). Het opleggen van een bestuurlijke boete is een punitieve sanctie en is dan ook een uiterst middel.⁶²

Onterecht voeren van de graad PD of EngD

Anders dan bij het ten onrechte verlenen van graden, wordt het ten onrechte voeren van een graad altijd begaan door een natuurlijk persoon. Zoals toegelicht onder paragraaf 6.2, wordt het onterecht voeren van graden als bedoeld in de WHW, gereguleerd door het strafrecht. Het Openbaar Ministerie is belast met de handhaving van de bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht. Het is niet de verwachting dat dit wetsvoorstel gevolgen heeft voor het Openbaar Ministerie.

10. Financiële gevolgen

De financiële effecten van dit wetsvoorstel hebben betrekking op de hogescholen en op regieorgaan SIA van NWO. Sinds 2023 ontvangen hogescholen gezamenlijk € 98,7 miljoen (huidig prijspeil) voor praktijkgericht onderzoek. Een deel hiervan betreft structurele middelen (€ 58,1 miljoen) en een deel hiervan betreft tijdelijke middelen via het Fonds Onderzoek en Wetenschap (€ 40,6 miljoen). Hogescholen reserveren gezamenlijk gemiddeld zo'n € 5 miljoen per jaar voor het professioneel doctoraat.⁶³ Deze middelen voor het professioneel doctoraat komen uit het

⁶² Kamerstukken II, 2015/16, 34412, nr. 3.

⁶³ Kamerstukken II, 2021/22, 31288, nr. 964.

structurele deel van de lumpsum. Vanaf de inwerkingtreding zijn dit middelen die een hogeschool kan inzetten voor het verzorgen van een professioneel doctoraat, maar ook voor andere wettelijke taken.

Vanuit het Fonds Onderzoek en Wetenschap dat tot en met 2031 loopt, ontvangt het Regieorgaan SIA € 5 miljoen voor het professioneel doctoraat. Hogescholen die een professioneel doctoraatskandidaat willen laten starten, kunnen naast het inzetten van middelen van de lumpsum, een aanvraag doen bij het Regieorgaan SIA voor een vergoeding die vergelijkbaar is met de promotiebeurs voor leraren. Tijdens de pilotfase (tot en met 2031) kan er in totaal € 10 miljoen per jaar worden ingezet voor het professioneel doctoraat (€ 5 miljoen via Regieorgaan SIA en € 5 miljoen via de hogescholen).

PM

11. Evaluatie

Het wetsvoorstel voorziet in een evaluatiebepaling. Deze bepaling houdt in dat de regering binnen vijf jaar na inwerkingtreding van de wet aan de Staten-Generaal verslag uitbrengt over de doeltreffendheid en de effecten van de wet in de praktijk. Daarbij zal onderzocht worden wat de effecten zijn van de verschillende voorschriften en in welke mate de wettelijke mogelijkheden worden benut. De evaluatie beschouwt de effecten van de wet in het licht van de bredere beleidsaanpak voor praktijkgericht onderzoek.

12. Advies en consultatie

PM

13. Overgangsrecht

13.1 Overgangsrecht voor kandidaten die de pilot hebben afgerond

Zoals reeds aangegeven, zullen er kandidaten zijn die de pilot PD afronden voordat het wetsvoorstel in werking treedt. Als niets geregeld wordt, zou dit betekenen dat deze kandidaten niet gerechtigd zullen zijn de graad PD te voeren. Dit recht ontstaat immers pas op het moment dat het wetsvoorstel in werking treedt. De regering vindt het wenselijk dat personen die de pilot afronden voordat het wetsvoorstel in werking treedt, desalniettemin de graad PD mogen voeren. De pilot is immers in nauwe samenwerking met het ministerie van OCW tot stand gekomen.

Met dit wetsvoorstel wordt daarom geregeld dat instellingen bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel alsnog de graad kunnen verlenen aan personen die de pilot voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel en dat deze personen dan ook gerechtigd zijn de graad te voeren. Er is een aantal redenen waarom hiervoor wordt gekozen. Het uitgangspunt is dat er geen twijfel mag bestaan over de waarde van de graad.⁶⁴ Daarom moet de kwaliteitsborging van het professioneel doctoraatstraject op orde zijn en daartoe wordt een aantal randvoorwaarden voor de borging van kwaliteit wettelijk vastgelegd. Ten aanzien van deze voorschriften geldt dat zij corresponderen met de eisen die de hogescholen ook bij de pilot hanteren. In paragraaf 5.1 is verder reeds uiteengezet hoe de hogescholen die meedoen aan de pilot, de inhoudelijke kwaliteit borgen. Omdat voor de pilot dezelfde inhoudelijke kwaliteitseisen gelden en de randvoorwaarden die dit wetsvoorstel regelt, in de praktijk door hogescholen ook bij de pilot gehanteerd worden, doet het aan kandidaten die de pilot afronden voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel toestaan de graad te voeren, naar het standpunt van de regering geen afbreuk aan de waarde van de graad.

Ook speelt de omvang van de groep personen een rol bij de afweging. De groep die voor inwerkingtreding van dit wetsvoorstel met succes een professioneel doctoraat kan afronden, is zeer beperkt. De pilot is in 2023 van start is gegaan en de duur van een professioneel doctoraat is in beginsel vier jaar op basis van een voltijdse inzet. In 2023 en 2024 zijn er 32 respectievelijk 29 kandidaten gestart en de aantallen in de daaropvolgende jaren zijn ook beperkt. Zij zullen naar

⁶⁴ Kamerstukken II, 2016/17, 34735, nr. 7.

verwachting niet allemaal het doctoraatstraject hebben afgerond voor inwerkingtreding van dit wetsvoorstel.⁶⁵ De opzet en de verantwoordingsdocumenten van de pilot en de korte duur van het overgangsrecht maken dat het voor de inspectie is na te gaan of een hogeschool de graad terecht heeft verleend. In die omstandigheden wordt geen afbreuk gedaan aan de waarde van de graad.

13.2 Overgangsrecht voor kandidaten die een engineering doctoraatstraject hebben afgerond

Zoals aangegeven, zijn er op dit moment personen die in het verleden een opleiding tot technologisch ontwerper hebben afgerond en nu de graad PDEng, PDRest of EngD voeren, omdat instellingen deze uit eigen beweging verleend hebben. Omdat PD en EngD bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel beschermde graden worden, zouden deze personen in beginsel de aan hun verleende graad niet meer mogen voeren. Hierdoor zouden deze personen echter onevenredig benadeeld worden. Daarom wordt voor bepaalde personen overgangsrecht geregeld.

Er wordt geregeld dat kandidaten die vóór inwerkingtreding van het wetsvoorstel een opleiding tot technologisch ontwerper hebben afgerond, desalniettemin gerechtigd zijn de graad EngD te voeren, ondanks dat zij de graad niet op grond van de WHW verleend hebben gekregen. Het betreft kandidaten die op of na 1 januari 2004, maar vóórde inwerkingtreding van het wetsvoorstel een opleiding tot technologisch ontwerper hebben afgerond. De regering kiest voor deze datum, omdat sindsdien de graden PDEng, PDRest of EngD gevoerd worden. Het uitgangspunt is dat er geen twijfel mag bestaan over de waarde van de graad. Daarom mag de graad alleen gevoerd worden door personen die kunnen aantonen dat zij voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel de opleiding tot technologisch ontwerper hebben afgerond. Het bezit van een ontwerperscertificaat vormt het bewijs dat deze personen daadwerkelijk een dergelijke opleiding hebben afgerond. Er wordt geregeld dat met het in bezit zijn van een ontwerperscertificaat aangetoond kan worden dat een opleiding tot technologisch ontwerper succesvol is afgerond. Alleen door het recht om de graad te voeren op deze manier af te bakenen, kan de waarde van de graad worden gewaarborgd en wordt voorkomen dat de graad ten onrechte gevoerd kan worden.

De universiteiten die deze opleidingstrajecten aanbieden, hebben, ook in het verleden, dit traject veelal naar analogie van de promotie ingericht en de borging van de kwaliteit hiervan is al sinds 2004 vergelijkbaar met of geënt op het SEP (zie paragraaf 5.2). Vanwege deze kwaliteitsborging, die al sinds het moment dat instellingen de opleiding tot technologisch ontwerper aanbieden door het veld in acht wordt genomen, acht de regering het gerechtvaardigd om alle kandidaten die sinds 2004 de opleiding aantoonbaar hebben afgerond, dit recht toe te kennen. De titel die personen die vóór 1 januari 2004 een engineering doctoraatstraject hebben afgerond voeren, mag gevoerd blijven worden, ook na inwerkingtreding van de wet.

⁶⁵ ValidatieCommissie PD (VaCo-PD), 'De Staat van de PD 2023: Rapportage over het eerste uitvoeringsjaar van de pilot Professional Doctorate', november 2024, p. 110-111.

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Onderdeel A (artikel 1.1)

Onderdeel z

De definitie van graad wordt met dit onderdeel aangepast. Net als bij de graden Bachelor en Master vallen ook de toevoegingen aan de graad Doctor die met dit wetsvoorstel geïntroduceerd worden, onder de definitie van 'graad'. Doctor of Philosophy wordt tot nu aangeduid als een eigen graad, maar het past beter in de wetssystematiek om van "of Philosophy" expliciet een toevoeging te maken bij de graad Doctor, in plaats van Doctor of Philosophy aan te duiden als aparte graad. Daarom wordt voorgesteld "of Philosophy" niet langer expliciet in deze bepaling te noemen. Dit verandert niets aan de status van deze toevoeging.

De aanpassing in de definitiebepaling en de toevoeging van de artikelen 7.18b en 7.18d, hebben tot gevolg dat de toevoegingen "Professional" en "of Engineering" beschermd worden en alleen op grond van de wet verleend mogen worden, gelet op artikel 15.7. Ook vallen deze toevoegingen door de opname in dit onderdeel binnen de reikwijdte van artikel 435, derde lid, van het Wetboek van Strafrecht. Dit betekent dat degene die deze graden voert zonder daartoe gerechtigd te zijn, strafbaar is. "Doctor of Philosophy" blijft eveneens beschermd op grond van de eerder genoemde artikelen.

Onderdeel cc

Deze wijziging houdt verband met een wijziging van de nummering in artikel 7.22.

Onderdeel B (artikel 1.3, eerste, tweede lid en derde lid)

Eerste lid

In de huidige bepaling staat dat de universiteit tot taak heeft om opleidingen tot wetenschappelijk onderzoeker en technologisch ontwerper te verzorgen. Het gaat hier niet om initiële opleidingen als bedoeld in artikel 7.3, tweede lid. Om de verwarring die hierover kan ontstaan weg te nemen en aan te sluiten bij de terminologie die gehanteerd wordt voor het professioneel doctoraat, is ervoor gekozen om niet langer te spreken over opleiding, maar over doctoraatstraject. Zie voor de reden ook paragraaf 4.2.3 van de algemene toelichting.

Tweede lid

Deze aanpassing heeft eveneens tot doel mogelijke verwarring over het gebruik van de term opleiding weg te nemen, daar het hier ook niet gaat over een initiële opleiding.

Derde lid

Aan dit lid wordt toegevoegd dat hogescholen de taak krijgen om professioneel doctoraatstrajecten te verzorgen. Daarmee krijgen de hogescholen een nieuwe wettelijke taak waarvoor zij de bekostiging waarop zij op grond van artikel 1.9, eerste lid, WHW aanspraak maken, mogen inzetten. Door te regelen dat hogescholen in voorkomende gevallen deze doctoraatstrajecten kunnen verzorgen, wordt aangesloten bij het uitgangspunt dat hogescholen in ieder geval bacheloropleidingen moeten verzorgen.

Onderdeel C (artikel 1.9, tweede en derde lid)

Deze aanpassingen betreffen technische wijzigingen in verband met het wettelijk verankeren van het engineering en professioneel doctoraatstraject en de graadverlening.

Onderdeel D (artikel 1.22)

Met deze wijziging wordt geregeld dat een instelling voor hoger onderwijs in het buitenland die een nevenvestiging in Nederland heeft, in Nederland de naam universiteit ook mag voeren als de instelling in het land van hoofdvestiging het recht heeft om de graad Doctor met toevoeging "of Engineering" te verlenen en in Nederland toegang biedt tot een engineering doctoraatstraject.

Onderdeel E (artikel 6.5)

Hiermee wordt de mogelijkheid voor de minister om rechten te ontnemen aan een opleiding uitgebreid als een instelling niet voldoet aan hetgeen dit wetsvoorstel regelt ten aanzien van de engineering doctoraatstrajecten en de professioneel doctoraatstrajecten.

Onderdelen F, G en H

In hoofdstuk 7, titel 1, paragraaf 3, zijn thans de promotie en de verlening van de graden Doctor en Doctor of Philosophy geregeld, evenals het promotiereglement. De regels over de verlening van de graden Doctor met toevoeging "of Engineering" of "Professional" en de inrichting van de engineering en professioneel doctoraten worden ook in paragraaf 3 opgenomen, omdat het graden op hetzelfde niveau betreft. Daartoe worden het opschrift van titel 1 en paragraaf 3 gewijzigd.

Onderdeel I (artikel 7.18)

Het bestaande artikel 7.18 wordt op een aantal punten aangepast. In de eerste plaats wordt in het opschrift en artikel expliciet gemaakt dat "of Philosophy" een toevoeging is bij de graad Doctor. Het is aan het college voor promoties om te bepalen in welke gevallen de graad Doctor met of zonder de toevoeging "of Philosophy" verleend wordt. Dit is in lijn met de huidige praktijk.

In de tweede plaats wordt in het nieuwe tweede lid van dit artikel geregeld dat het college voor promoties de bevoegdheid krijgt de graad met of zonder toevoeging aan te vullen met het vakgebied of beroepenveld waar de graad betrekking op heeft. Dit naar analogie met de Bachelor- en Mastergraden, waar deze mogelijkheid al bestaat (zie artikel 7.10a, derde lid, WHW).

"Doctor of Philosophy" is in lijn met de aanpassing in artikel 1.1 geschrapt. Daarnaast maakt deze aanpassing het mogelijk dat het college van promoties ook personen die in het bezit zijn van een graad Doctor met toevoeging "of Engineering" of "Professional" kunnen aanwijzen als promotor. Het gaat immers om een graad van hetzelfde niveau. Dit college zal, net als nu al het geval is, aan de hand van de voorschriften uit het promotiereglement moeten beoordelen of de betreffende persoon ook voldoende bekwaam is om als promotor aangewezen te worden. Het hebben van de graad Doctor is op zichzelf dus niet voldoende. Zij die de graad Doctor met toevoeging "of Philosophy" hebben, kunnen al aangewezen worden als promotor. De bepaling wordt op dit punt inhoudelijk niet gewijzigd.

Tot slot wordt de structuur van het artikel aangepast omwille van de leesbaarheid.

Onderdeel J (artikelen 7.18a, 7.18b, 7.18c en 7.18d)

Deze artikelen zijn opgesteld naar analogie van het bestaande artikel 7.18, dat de graadverlening op grond van promotie regelt.

Artikel 7.18a, eerste en tweede lid, en 7.18c, eerste lid en tweede lid

In het eerste en tweede lid worden de eisen vastgelegd waaraan een persoon moet voldoen om toegang te krijgen tot het engineering of professioneel doctoraatstraject. De kandidaat dient in ieder geval in bezit te zijn van de graad Master. De kandidaat moet verder voldoen aan andere toelatingseisen die kunnen zijn opgenomen in het doctoraatsreglement.

Op de eis dat een kandidaat in het bezit moet zijn van een Mastergraad zijn uitzonderingen mogelijk. Deze mogelijkheid tot uitzondering op deze eis wordt in het derde lid geregeld, in lijn met het huidige artikel 7.18, derde lid, dat met dit voorstel wordt vernummerd tot vierde lid.

Artikel 7.18a, derde en vierde lid, en 7.18c, derde lid en vierde lid

Er wordt geregeld aan welke eisen personen moeten voldoen om gerechtigd te zijn het doctoraatstraject te begeleiden. Op grond van het derde lid van beide artikelen wijst het doctoraatscollege van een universiteit (7.18a, derde lid), respectievelijk een hogeschool (7.18c, derde lid), deze personen aan. Dit naar analogie van artikel 7.18, waarin geregeld wordt dat het college voor promoties de promotor aanwijst en aan welke eisen voldaan moet zijn om als promotor op te treden. In het vierde lid van beide artikelen is nader gespecificeerd wie als

begeleider aangewezen kunnen worden. Zie hiervoor nader paragraaf 4.4 van de algemene toelichting.

Artikel 7.18b

In de eerste plaats wordt met het nieuwe artikel 7.18b een nieuwe bevoegdheid om de graad Doctor te verlenen gecreëerd. De graad Doctor mag alleen met de toevoeging "of Engineering" verleend worden. Er is dus geen mogelijkheid om bij succesvolle afronding van een engineering doctoraatstraject de graad Doctor zonder toevoeging te verlenen of met een andere toevoeging dan "of Engineering". De bevoegdheid wordt belegd bij het nieuw in te richten doctoraatscollege van een universiteit op grond van het derde lid. De bevoegdheid komt dus niet bij het college voor promoties te liggen.

Om de graad verleend te kunnen krijgen, moet de kandidaat een proeve van bekwaamheid afleggen en voldoen aan de overige eisen uit het doctoraatsreglement. Dit wordt in paragraaf 4.6 van de algemene toelichting nader uiteen gezet.

Verder wordt geregeld dat de graad met toevoeging aangevuld kan worden met het vakgebied of beroepenveld waar de graad betrekking op heeft. Dit naar analogie met de Bachelor- en Mastergraden, waar deze mogelijkheid al bestaat. In het derde lid wordt, naar analogie met de promotie, geregeld dat bijzondere hoogleraren bij een openbare universiteit gerekend worden tot hoogleraren van die universiteit. In het vierde lid wordt geregeld dat een universiteit gezamenlijk met een andere universiteit de graad Doctor met toevoeging "of Engineering" kan verlenen.

Artikel 7.18d

Dit artikel regelt grotendeels hetzelfde ten aanzien van de verlening van een graad na afronding van een professioneel doctoraatstraject als artikel 7.18b ten aanzien van het engineering doctoraatstraject, met dien verstande dat het doctoraatscollege na afronding van een professioneel doctoraatstraject de graad Doctor met toevoeging "Professional" verleent. Ook hier geldt als eis om de graad verleend te krijgen het afleggen van een proeve van bekwaamheid en voldoen aan de overige eisen uit het doctoraatsreglement. Ook is gezamenlijke graadverlening met een andere hogeschool mogelijk.

Onderdeel K, V en W (artikel 7.19, eerste lid, artikel 16.14, tweede lid en artikel 18.37)
Deze wijzigingen houden verband met de vernummering binnen artikel 7.18.

Onderdeel L (artikelen 7.19a en 7.19b)

Hiermee wordt geregeld dat het doctoraatscollege van een universiteit of hogeschool een doctoraatsreglement moet vaststellen. Dit reglement is vergelijkbaar met het promotiereglement. Zie voor een nadere toelichting paragraaf 4.5 van de algemene toelichting.

Onderdeel M

Dit betreft een technische wijziging vanwege de vernummering van artikel 7.19a tot 7.20.

Onderdeel N (artikel 7.22)

Deze artikelen geven regels voor het in de naam tot uitdrukking brengen van de graad en toevoeging, en de manier waarop de graad en toevoeging afgekort kunnen worden.

Onderdeel O (artikel 7.23a)

Deze wijziging houdt verband met het regelen dat "of Philosophy" een toevoeging wordt bij de graad Doctor.

Onderdeel P (artikel 9.10a)

Dit onderdeel regelt dat universiteiten een doctoraatscollege moeten instellen. Dit college bestaat evenals het college voor promoties uit hoogleraren en de taken en bevoegdheden zijn eveneens geregeld naar analogie met het college voor promoties. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar paragraaf 4.3 van de algemene toelichting.

Onderdeel Q (artikel 9.19)

Deze wijziging regelt dat eervol ontslagen hoogleraren nog vijf jaar het recht houden om als begeleider van een engineering doctoraatstraject op te treden.

Onderdeel R en S (artikelen 9.53 en 9.58)

Met deze wijzigingen wordt geregeld dat het college van bestuur over de bevoegdverklaring voor het vestigen van een bijzondere leerstoel (art. 9.53) of de intrekking van die bevoegdverklaring (art. 9.58) in voorkomende gevallen het nieuw in te richten doctoraatscollege moet raadplegen.

Onderdeel T (artikel 10.3e2)

Dit onderdeel regelt dat hogescholen een doctoraatscollege instellen. De vormgeving is naar analogie met het college voor promoties geregeld, met dien verstande dat het college bestaat uit lectoren. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar paragraaf 4.3 van de algemene toelichting.

Onderdeel U (artikel 15.7)

Eerste lid

De uitzondering op het verbod om graden te verlenen wordt uitgebreid met de toevoegingen verleend op grond van de nieuwe artikelen 7.18b en 7.18d. Dit volgt uit de aanpassing van de definitie van graad in artikel 1.1. Dit betekent dat de graad Doctor met toevoegingen "of Engineering" en "Professional" alleen op grond van deze artikelen mogen worden verleend. Indien een instelling de graad Doctor met deze toevoegingen onrechtmatig verleend, dus niet op grond van de WHW, kan een bestuurlijke boete opgelegd worden.

Tweede lid

Deze wijziging houdt verband met een wijziging van de nummering in artikel 7.22.

Onderdeel X (artikel 18.10X, artikel 18.10X, artikel 18.10X)

Dit onderdeel bevat een drietal overgangsbepalingen.

Artikel 18.10X

De eerste overgangsbepaling ziet op het recht van het doctoraatscollege om de graad Doctor met toevoeging "Professional" te verlenen aan personen die voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel al hebben voldaan aan de eisen voor verlening van de graad zoals neergelegd in het nieuwe artikel 7.18d. Deze bepaling is bedoeld voor de zeer beperkte groep personen die aan de pilot hebben meegedaan en deze succesvol hebben afgerond vóór het moment dat het wetsvoorstel in werking treedt. Om ervoor te zorgen dat alleen zij aanspraak kunnen maken op deze bepaling, wordt verwezen naar de subsidieregeling van de NWO (Stcrt. 2024, 28067). De NWO verleent op grond van deze regeling subsidie aan hogescholen ten behoeve van de deelname van personen aan de pilot. Ook geldt de voorwaarde dat de hogeschool moet kunnen aantonen dat de proeve van bekwaamheid die de persoon in het kader van de pilot heeft afgerond voldoet aan de aan de eisen. Zie voor de nadere overwegingen die aan deze bepaling ten grondslag liggen paragraaf 7.3.2 en 13.2 van de algemene toelichting. Personen aan wie op grond van het eerste de graad verleend wordt, zijn gerechtigd de graad te voeren en deze volgens de regels van het nieuwe artikel 7.22 in de naamsvermelding tot uitdrukking te brengen.

Artikel 18.10X

De tweede overgangsbepaling bevat overgangsrecht ten aanzien van een specifieke groep personen die mogelijk toegang zouden willen tot een engineering doctoraat of professioneel doctoraat, maar in het bezit zijn van een getuigschrift dat is uitgegeven vóór inwerkingtreding van de bachelor-masterstructuur. Een van de voorwaarden om toegelaten te worden tot een professioneel of engineering doctoraatstraject, is dat de kandidaat moet beschikken over een Mastergraad op grond van het nieuwe artikel 7.18a, eerste lid, onder a of 7.18c, eerste lid, onder a. Het kan echter voorkomen dat een kandidaat die reeds voor de inwerkingtreding van de bachelor-masterstructuur een getuigschrift heeft verkregen dat inhoudelijk gelijk is aan een Mastergraad, toegang wil tot een van deze trajecten. Met deze bepaling wordt geregeld dat ook

dergelijke kandidaten toegang kunnen krijgen tot het engineering of professioneel doctoraatstraject.

Artikel 18.10X

De derde overgangsbepaling ziet op personen die reeds voor inwerkingtreding van de Wet invoering engineering en professioneel doctoraat een engineering doctoraatstraject hebben afgerond. Zie voor een nadere toelichting over de overweging die ten grondslag liggen aan deze bepaling paragraaf 7.3.2 en 13.2 van de algemene toelichting.

Onderdeel Y

Dit artikel bevat een evaluatiebepaling voor de Wet professioneel en engineering doctoraat, zoals nader toegelicht in hoofdstuk 9 van de algemene toelichting.

Artikel II Wijziging van de wet NLQF

Met deze wijziging worden de doctoraatstrajecten toegevoegd aan de begripsbepaling van formele opleiding in artikel 1.1 van de wet NLQF. Met de inwerkingtreding van de Wet invoering professioneel en engineering doctoraat worden de engineering en professioneel doctoraten immers wettelijk geregelde trajecten. Omdat de doctoraten als formele opleidingen op grond van de Wet NLQF worden gedefinieerd, zal het NLQF niveau bij regeling worden vastgesteld. Voor formele opleidingen geldt verder dat het vastgestelde NLQF-niveau op het getuigschrift moet worden vermeld door de instelling.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Rianne Letschert